

# TÖB-DER

## MERKEZ YÜRÜTME KURULUMUZ

# MİLLİ EĞİTİM BAKANI İLE GÖRÜŞTÜ

TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulumuz, 27.8.1974 günü Millî Eğitim Bakanı Sayın Mustafa Üstündağ'la çeşitli mesleki ve özlük sorunlarını kapsayan bir gö-

### başyazı

#### SİYASİ PARTİLER VE TÖB - DER

Siyasî partiler karşısındaki tutumumuzu muhtelif vesilelerle duyurmuştuk üyelerimize. Bugün bir defa daha aynı konuya değinmek ihtiyacını duyduk.

İyi niyetinden hiç kuşku duymadığımız bazı uygar vatandaşlar, iktidar değişikliği ile birlikte özgürlükleri kısıtlayan yasaların da değişmiş sayılacağı kanısındadırlar. Oysa, ne «örtülü faşizm»in uygulamaları unutulmuştur ve ne de onun karanlık uygulamalarını sürdüren kadrolarda yeterince bir değişme olmuştur... Gerçi, Kıbrıs çıkarması komşu ülkedeki Cuntayı devirmiş, faşizmin kendi ülkesine getirdiği akıbeti gün ışığına çıkarmıştır. Ama, bizim ülkemizde «12 Mart»ın getirdiği yasa ve uygulamalar dahil, devlet kadrolarında bile değişme olduğu, siyasî iktidarla devlet kurumları arasındaki uyumluluğun tam olarak sağlanabildiği savunulamaz.

Dost ve düşmanın derneğimizi ve bizleri bu gerçeğin ışığı altında değerlendirmelerini istemek bizim hakkımızdır.

TÖB-DER'in faaliyeti, herşeyden önce «12 Mart'ın getirdiği» Dernekler Yasası'nın maddeleriyle sınırlıdır. Böyle olmakla beraber derneğimiz, yurdumuzda «Ana Çelişki»nin geri kalmışlıkla sanayileşmiş emperyalist ülkeler arasındaki çelişki olduğu bilinciyle devrimci, anti-emperyalist ve ulusların bağımsızlığından yana bir mücadeleyi benimse-

(Devamı Sayfa 24'de)

rüşme yapmıştır. Genel Başkan Ali Bozkurt, Genel Başkan Yardımcısı Cemil Çakır, Genel Sekreter Şaban Sezen, Genel Sekreter Yardımcısı Binali Seferoğlu, Merkez Yürütme Kurulu üyeleri İlhan Aikan ve Sabri Keskin'in de hazır bulunduğu görüşme olumlu bir hava içinde geçmiştir. Merkez Yürütme Kurulumuz, görüşmeler sonunda örgütümüzün çeşitli mesleki ve özlük konularındaki görüş ve önerilerini kapsayan bir mektubu Millî Eğitim Bakanına vermiştir. Bu mektubu aşağıya aynen alıyoruz :

Sayın Mustafa Üstündağ

Millî Eğitim Bakanı

ANKARA

12 Mart öncesi yasal, 12 Mart sonrası ise

(Devamı Sayfa 22'de)

### BU SAYIDA

|                                                                                                                         |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Genel Merkezden Şubelere .....                                                                                          | 2  |
| Haberler .....                                                                                                          | 3  |
| Şube ve Lokal Çalışmaları .....                                                                                         | 4  |
| Cevaplar .....                                                                                                          | 5  |
| Kıbrıs Konusunda Sorular —                                                                                              |    |
| Örgüt Disiplini ve Eleştiri .....                                                                                       | 6  |
| Öğretmen Kuruluşlarının Yüksek Öğretim Kurumlarının Gelişmesine ve Sosyal İlerlemeye Katkıları : Mak-kawî KHOGALİ ..... | 8  |
| Hukuk Yazıları : İlhamî SOYSAL ...                                                                                      | 13 |
| Mektup : Pakize TÜRKÖĞLU .....                                                                                          | 14 |
| Nazım Hikmet Üzerine : Hikmet AL-TINKAYNAK .....                                                                        | 15 |
| Dernekler Yasası ve Dernek Faaliyetlerinin Amaç Dışına Çıkması : A-vukat Halit ÇELENK .....                             | 16 |
| Terimler - Kavramlar .....                                                                                              | 19 |
| Öğütler ; Nazım HİKMET .....                                                                                            | 20 |

# Genel merkezden şubelere

Genel Merkezimize gelen bilgilere göre bir şubemiz taşınmaz alımı için bütün şubelerimize bir du-yuru göndererek bir bağış kampanyası açmıştır. Bu tür girişimler Genel Merkezden habersiz ve yetkili organlarımızın izni alınmadan yapıldığı için örgüt disiplinine uygun düşmediği gibi, gücümüzü aşan ve yaygınlaştığı takdirde bir takım sorunlar da çıkar-tabilecek niteliktedir. İlgili şubemize gereken uyarı

açtığı kampanyayı durdurması istenmiştir. Bütün şubelerimiz bu konularda gereken titizliği göster-melidir.

Ayrıca kimi şubelerimiz yerel gereksinmelerini karşılayabilmek için Genel Merkezden yardım iste-minde bulunmaktadırlar. Gücümüzü aşan bu tür isteklerin Genel Merkezce karşılanma olanağı yok-tur. Şubelerimizin bu konuda 4. sayfamızdaki «Şu-beler ve Lokal Çalışmaları» başlıklı yazımızı okuma-larını dileriz.

## Kuruluşumuzun Üçüncü Yılında ŞUBE SAYIMIZ BEŞYÜZÜ GEÇTİ

3.9.1971 tarihinde kurulan TÖB-DER'in şube sayısı, son kurulanlarla birlikte beşyüzü geçerken, üye sayısı da hızla art-maktadır. Yakın bir gelecekte yeni kuru-lacak şubelerimizle daha da güçlenecek olan örgütümüzün üye sayısı da yüzbine ulaşacaktır. Şu andaki şube sayımız 506 dır.

12 Marttan sonra Anayasada yapılan değişikliklerle devlet memurlarının sen-dika kurma hakları da ellerinden alındı. Türkiye Öğretmenlerinin en güçlü mesle-ki ve demokratik mücadele örgütü TÖS'ün hukukî varlığının sona ermesinden kı-sa bir süre önce TÖB kuruldu. TÖB'ün adı daha sonra TÖB-DER oldu. TÖB-DER, 12 Mart döneminde öğretmenlere karşı yapılan tüm anti-demokratik baskı ve uy-gulamalara karşı gelişip güçlendi. Öğret-menler, TÖB-DER çatısı altında, tam bir yardımlaşma-dayanışma içinde birleşerek mesleki ve demokratik mücadelelerini sür-dürdüler. Sürüp giden baskılara ve hak-sızlıklara rağmen üçüncü yılını doldurup dördüncü yılına giren örgütümüz, her ge-çen gün gelişip güçlenmektedir. Türkiye'nin dört bir yanında örgütlenen derneği-mizin son üç ayda kurulan şubeleri şun-lardır :

**Arsin, Akakaya, Dicle, Banaz, Babaes-ki, Ayvalık, Menemen, Sincan, Osman-cık, Abana, Susuz, Pınarhisar, Çatalçam, Gercüş, Bornova, Akçakoca, Muradiye, Şarkışla, Keşap, Germencik, Selendi, Per-şembe, Kemerhisar, Yıldızeli, Selim, Si-livri, Kadirli, Beşiri, Taşköprü.**

## YARDIMLAŞMA - DAYANIŞMA SOSYAL YARDIMLARIMIZ

Merkez Yürütme Kurulumuz, Sosyal Yar-dım Yönetmeliğimize göre aşağıda şubesi belir-tilen üyelerimizin ailelerine ölüm yardımı ya-pılmasına karar vermiştir.

1. Tokat Şubemiz üyesi Mehmet Erdin'in ailesine 1.500 TL.
2. Lapseki Şubemiz üyesi Musa Acar'ın ailesine 1.500 TL.
3. Bucak Şubemiz üyesi Abdurrahman Öz-can'ın ailesine 1.500 TL.

## HUKUK YARDIMLARIMIZ

Merkez Yürütme Kurulumuz Hukuk Yar-dım Yönetmeliğimize göre aşağıda şube ve ad-ları yazılı üyelerimiz için hukuk yardımı kararı

1. Malatya Şubemiz üyesi Mehmet Kadem.
2. Aydın Şubemiz üyesi Hüsnü Çathioğlu.
3. Burdur Şubemiz üyeleri Eşref Süerkan, A. Ali Bilgen, Cavit Soysal, Halil Kahraman, Tahir Uğur.
4. Kiğı Şubemiz üyesi Hakkı Koloğlu.
5. Malatya Şubemiz üyesi Yusuf Karadağ.
6. Emirdağ Şubemiz üyesi Neriman Türk-men.
7. Kalecik Şubemiz üyeleri Osman Saraç, Ethem Şahin.
8. Yeşilova Şubemiz üyeleri Ali Tekeli, Dursun Utku, Ökkeş Karaoğlu, Veyssel Dur-muş.
9. Yozgat Şubemiz üyesi Mehmet Çeltikçi.
10. Ankara Şubemiz üyesi Mehmet Kopan.
11. Erzincan Şubemiz üyesi Hikmet Gökçe.
12. Malkara Şubemiz üyesi Ahmet Gündüz.
13. Ünye Şubemiz üyesi Hasan Aslan.
14. Boyabat Şubemiz üyesi Zeynel Ayrancı.
15. Van Şubemiz üyeleri Vehbi Balıktay, Cemil Aydoğdu.
16. Hacıbektas Şubemiz üyesi Habip Ermiş.
17. Turhal Şubemiz üyesi İsmet Kepçe.
18. Mazgirt Şubemiz üyesi Düzgün Aşkın.
19. Akşehir Şubemiz üyesi Mustafa Sabri Akseki.
20. Çan Şubemiz üyesi Ahmet Gözden.
21. Midyat Şubemiz üyesi Ahmet Orhan.
22. Ermenek Şubemiz üyelerinden 26 kişi.

## BURDUR'DA BEŞ ÜYEMİZ BERAET ETTİ

TÖB-DER Burdur Şubemiz üyelerinden İlköğretim Müfettişi Yahya Kıvanç, Osman Uluçay, Halil Güngör ve Burdur Merkez Ortaokulu Müdür Yardımcısı Mehmet Erkul, Burdur Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Mustafa Ergün yargılandıkları Burdur Asliye Ceza Mahkemesinde beraet etmişlerdir. Bu beş üyemiz hakkında 3 Aralık 1973 tarihinde CHP'nin yerel seçimler dolayısı ile düzenlediği kapalı salon toplantısını izledikleri iddiasıyla dava açılmıştı.

## İKİNCİ YAYIN KONGRESİ

II. Türk Yayın Kongresi, 27 30 Kasım 1974 tarihleri arasında Ankara'da yapılacaktır. Derneğimiz adına kongreye Merkez Yürütme Kurulu üyemiz Fevzi Çimen katılacaktır. Ayrıca kongreye örgütümüz adına «Çocuk ve Gençlik Yayınları» ile «Okul Kitapları» konularında birer bildiri sunulacaktır.

Her beş yılda bir yapılması gerektiği halde 1939 yılından beri yapılmayan Türk Yayın Kongresine yazar, düşünür, yayıncılardan ve çeşitli kuruluşlardan 450 kişi katılacaktır.

## KÜLTÜR MÜSTEŞARLIĞI ÇALIŞMALARI

Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, içlerinde ilerici kişilerin de bulunduğu dört kurul oluşturmuştur. Bu kurullarla bunlara seçilen kişiler şöyledir:

**1. Bin Temel Eser Danışma Kurulu:** Oktay Akbal, Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Doç. Dr. Hüseyin Batuhan, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Doç. Dr. Azra Erhat, Konur Ertop. Orhan Şaik Gökyay, Doç. Dr. Eröl Güngör, Yaşar Kemal, Sait Maden, Behçet Necatigil, Emin Özdemir, İsmet Parmaksızoğlu.

**2. Kültür Yayınları Danışma Kurulu:** Metin Ant, Melih Cevdet

Anday, Adnan Binyazar, Prof. Dr. Macit Gökberk, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Cevdet Kudret, Prof. Dr. Şerif Mardin, Prof. Dr. Özdemir Nutku, Prof. Dr. Sedat Veyis Örneş, Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Nejat Özön, Prof. Dr. Orhan Öztürk, İsmet Parmaksızoğlu, Haldun Taner, Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil.

**3. Çeviri Kurulu:** Adnan Benk, Doç. Dr. Yüksel Ersoy, Akşit Gökçürk, Prof. Dr. Şevket İbşiroğlu, Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Bilge Karasu, Bertan Onaran, Prof. Dr. Yaşar Önen, İsmet Parmaksızoğlu, Tahsin Saraç, Prof. Dr. Suat Sinanoğlu, Prof. Dr. İrfan Şahinbaş, Doç. Dr. Mete Tuncay, Prof. Dr. Mina Urgan, Prof. Dr. Tahsin Yazıcı.

**4. Çocuk Yayınları Danışma Kurulu:** Prof. Dr. Osman Ersoy, Dr. Ferhan Oğuzkan, Dr. Ayşe Öncü, Sami Özdemir, Doç. Dr. Atalay Yörükoğlu, İsmet Parmaksızoğlu, S. Zeki Tütüncü.

## DANIŞTAY BAKANLIĞIN BİR İŞLEMİNİ DAHA İPTAL ETTİ

Danıştay Beşinci Dairesi, bundan bir süre önce Sakarya Arifiye İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri öğretmenliğinden alınarak Konya Ilgın Lisesi Türkçe Öğretmenliğine sürülen üyemiz Bedirhan Çankaya hakkındaki işlemi oybirliği ile iptal etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Müdürler Komisyonu, Çankaya'nın «sert ve haşın tabiatlı» olduğunu, «okul idaresi ve öğretmen arkadaşları ile işbirliği yapamadığını» iddia ederek 657 sayılı yasanın 76. maddesine göre Ilgın Lisesi Türkçe Öğretmenliğine sürüldüğünü belirtmiştir.

Danıştay iptal kararında özetle şöyle denilmektedir:

«İlköğretmen okulu meslek dersleri öğretmeni olan davacının bu görevden alınarak kendi mesleki branşı ile ilgili olmayan ortaokul Türkçe öğretmenliğine atanmasının ifa edilen hizmetin gerekleri ile bağdaşması mümkün bulunmadığı gibi davalı idareden getirtilerek incelenen soruşturma dosyası münderecatından da davacının naklini gerektirecek hususların bulunmadığı anlaşıldığı cihetle maksat bakımından mevzuata aykırı olarak tesis edilen dava konusu

nakil işleminin iptaline 131.— lira yargılama giderinin ve 650.— lira avukatlık ücretinin davalı idareden alarak davacıya verilmesine getirilen soruşturma dosyasının mahalline geri gönderilmesine 2.5.1974 tarihinde oybirliği ile karar verildi.»

## «TÜRKİYE» ADINI ALMAK İÇİN BAŞVURDUK

8-10 Temmuz 1974 tarihlerinde yapılan II. Olağan Genel Kurulumuz derneğimizin adındaki «Tüm» sözü yerine «TÜRKİYE» adının alınması için oybirliği ile karar vermişti. Bunun sonucu olarak Merkez Yürütme Kurulumuz 2.8.1974 tarihinde Bakanlar Kuruluna başvurulmasına oybirliği ile karar vermiştir.

## YENİ BÖLGE TEMSİLCİLERİMİZ

Merkez Yürütme Kurulumuz, şubelerimizin de görüşlerini alarak Bafra Şubemiz üyesi Aziz Türkoğlu'nu 24.7.1974 tarih ve 6/2 sayılı kararı ile Samsun Bölge Temsilciliğine, Artvin Şubemiz üyesi Müzekkir Saymaz'ı 7.8.1974 tarih ve 9/2 sayılı kararı ile Artvin Bölge Temsilciliğine, Ankara Şubemiz üyesi İsmet Yalçınkaya'yı 28.8.1974 tarih ve 12/14 sayılı kararı ile Ankara-Kırşehir Bölge Temsilciliğine ve aynı tarih ve 12/15 sayılı kararı ile de Samandağ Şubemiz üyesi Ayhan Sarıhan'ı Antakya Bölge Temsilciliğine atamıştır.

**çıkı**

**hukuk yazıları**

AV. HALİT CELEBK

**töb-der yayınları  
ikinci kitabı**

isteme adresi:  
GAZİ MUSTAFA KEMAL BULVARI 14/1 ANKARA

# ŞUBELERİMİZ VE LOKAL ÇALIŞMALARI

Burhanettin BİBER

Bizim öğretmen örgütçülüğünde örgüt çalışmalarıyla amacımıza uygun olarak lokal işletmeciliği bir arada yürütülmeğe çalışılmıştır. Örgütsel geçmişimizde lokalciliğin büyük yararları yadsınmaz. Ne varki bugünkü vardığımız aşamada böylesi bir yazıya gerek duyduk.

12 Mart sonrası ülkemiz sorunlarının bilincinde olan Türkiye öğretmenleri, faşizme ve faşist baskılara karşı durabilmenin tek yönteminin örgütlü uğraşı olduğunu bilmekteydiler. İşte bu doğru değerlendirme ve dayanışma duygusu örgütümüz için her türlü fedakârlığı yapmamızı gerektirmiş ve biz bu fedakârlığı tüm üyelerimizde görmüştük. Şubelerimiz bu fedakârlığı zaman zaman belgelemiştir de. Tüm yerel gereksinmelerine ve maddi olanaksızlıklarına rağmen Genel Merkez payından ayrı olarak gönderilen önemli bağışlar bunun bir kanıtı ve bizim övünç kaynağımız olmuştur.

Bugün vardığımız noktada üyelerimizin bilinçli fedakârlığının sorumluluğunu da taşıyor ve eskiye oranla daha çok çalışmanın gerektiğine inanıyoruz. Bir başka deyişle çalışmada fedakârlık sırasının bize gelmiş olduğunun bilincindeyiz. 12 Mart sonrası «lükstür» denerek 1961 anayasamız değiştirilmiş sendikal hakkımızla birlikte bir çok demokratik haklarımız elimizden alınmıştır. e yine değiştirilen Cemiyetler Kanununun yerine getirilen 1630 sayılı dernekler yasası ile çağdaş olmayan örgüt biçimimiz iyice çağdışı bırakılmıştır. Bu süreç içerisinde halkımızın demokratik mücadelesi sonucu kısmi bir demokratik ortama geçişimiz sağlanmış olmakla birlikte faşist yönetimin yasaları hâlâ başımızın üstünde «demoklesin kılıcı» gibi durmaktadır. Bu, «demoklesin kılıcı» yasalar değişmedikçe, öğretmenlerimizin ve halkımızın yararına tüm girişimlerin sabun köpüğü gibi söneceği muhakkaktır. Öyle ise :

1 — Bu dönem çalışmalarını bütün şube ve üyelerimizin de doğruluyacağını sandığımız bu değerlendirmeye göre saptamak ve uygulamak zorundayız.

2 — 12 Mart sonrası uyanıklığımızı ve örgütümüz üzerine gösterdiğimiz titizliğimizi aynen sürdürmek zorundayız.

3 — Seçim sonrasının üzerimizde yarattığı rahveti söküp atmak zorundayız.

4 — Faşist yönetimlerce elimizden alınan düşünceler ve örgütlenme haklarımızın alınması için demokratik uğraşımızı sürdürmek zorundayız.

5 — Gün geçtikçe maddî bunalımlar içine giren öğretmenlerimizin özlük haklarının geliştirilmesi için uğraşımızı sürdürmek zorundayız.

Neden söylüyoruz bunları, neden böyle bir hatırlatmaya gerek duyuyoruz?

14 Ekim seçimlerinden önce 50 bin civarında olan üye sayımız önemli bir artış göstererek 70 bini geç-

miş, şube sayımız 500'ü aşmıştır bugün. İlk olarak şubelerimiz yerel gereksinmelerini üye ödentilerinden kendilerine kalan % 50 pay ile ve yerel olanaklarla karşılamak durumundadır. Ve bu ilke yazımızın başında da belirttiğimiz gibi 14 Ekim seçimlerinden önce tam olarak uygulanmıştır. Bugün şubelerimizin bazıları kısmi demokratik ortama geçişimizin rahveti ile şube bütçesini aşan harcamalarla lokalcilik çalışmalarına örgütsel çalışmalara göre ağırlık vermiştir. Küçük burjuvaca özlüklerle, bir takım kaynaklarca beslenen yerel öğretmen örgütleri, diğer öğretmen örgütleri ve bölgedeki başka örgütlerle (Bu örgütlerki bütün çalışmaları lokalcilikle sınırlıdır.) lokalcilik açısından yarışmaya girmişlerdir. Bütçesi bunu karşılamayan şubelerimiz ister istemez tek kaynak olarak Genel Merkeze başvurmuşlar ve başvurmaktalardır. Ne varki böylesine hızlanan lokalcilik harcamalarını karşılamak Genel Merkezin maddi gücünü aşığı gibi örgütçülüğümüzün gerçek amacı ile de bağdaşmamaktadır.

Bu söylediklerimiz hiç bir zaman lokalcilik çalışmalarının önemini yadsıdığımız anlamına alınmamalıdır. Hattâ bir takım örgütsel çalışmaların yapılabilmesi bunu da gerektirir. Bu nedenle gönlümüz arzuları üyelerimiz rahat çalışabilecekleri bir yere sahip olsun. Ancak böylesi bir ikincil konu için tüm maddi gücümüzü harcamanın yanlış olacağına da inanıyoruz. Ve yine inanıyoruzki, kendi malmız olan bir taşınmazımızın olması ya da içi konforlu bir lokalimizin olması yalnız başına bize rahatlığı, mutluluğu ve çalışma kolaylığını getirmeyecektir.

Öyle ise biz örgütlenmede öğretmenlerimizin bilinç düzeyine, örgütçülük tavrımızın doğruluğuna güvenmek zorundayız. Yerel gereksinmelerimizi karşılamayı çok özel durumlar dışında Türkiye öğretmenlerinin örgütlenmesi, özlük ve demokratik haklarının korunup geliştirilmesi için bir elde toplanan paradan beklememeliyiz. Şubenin maddi gereksinmelerini yerel olanaklarla karşılamının yolunu kesinlikle bulmalıyız. Gereksinmelerimizin sağlanmasında kolay yolu seçmenin (doğru olmadığı halde) bizi gevşekliğe sürükleyeceğini bilmeliyiz.

## ANKARA ŞUBEMİZ YENİ ADRESİ

Uzun zamandan beri Genel Merkezimizde çalışmalarını sürdüren TÖB-DER Ankara Şubemiz, 1.8.1974 gününden itibaren aşağıdaki adrese taşınmıştır :

SÜMER SOKAK NO: 5/5

Yenişehir/ANKARA



# KIBRIS KONUSUNDA SORULAR - CEVAPLAR

Genel Başkan yardımcımız Cemil Çakır ile Yeni Halkçı Gazetesi Muhabiri Kıbrıs konusunda bir röportaj yapmıştır. Bu röportajı aşağıda olduğu gibi yayınlıyoruz.

**«SORU : — Coğrafi temele dayanan federasyon nedir, bu tez Kıbrıs sorunlarını çözümleyecek nitelikte midir, bu sistemin yararlı ve sakinleştirici yönleri nelerdir?»**

**CEVAP —** Emperyalist amaçlarla bir arada yaşamaları olanak dışı bırakılan toplumların coğrafi sınırlarla ayrılmış bölgelerde özerk olmaları, ülkenin toprak bütünlüğü ve bağımsızlığının devamı için toplumlararası görüşme ve anlaşmalarla yetki ve sorumlulukları saptanmış bir devlet biçimi olarak düşünülebilir.

Kıbrıs sorununu çözümleyecek güçler Kıbrıs'ta yaşayan Türk ve Rum halkıdır. Kıbrıs halklarının onayı olmadan, dış güçlerin Kıbrıs Halklarına kabul ettirdiği hiçbir çözüm yolu sürekli olamaz. Sürekli çözümün tek koşulu, Kıbrıs halklarının şövenist etkilerin dışında bırakılması ve halkların kardeşliğinin sağlanmasıdır. Bu, Kıbrıs'ta demokrasiye inanmış güçlerin sürekli ve yorucu çalışmalarıyla sağlanır. Ve o zaman coğrafi sınırın kaldırılması zorunlu Kıbrıs Türk ve Rum halkının yararına önem kazanır.

**SORU : — Şimdilerde Türk tezi olarak savunulan federatif sistemle, 1960'da yürürlüğe konan Anayasal düzen arasında ne gibi fark vardır? Kıbrıs'ın bağımsızlığından görünürde de olsa bundan öncede söz ediliyordu. Ayrıca Türk ve Yunan uluslarının uzantısı olduğundan ve iki ayrı topluluktanda oluştuğu için de federatif bir özellik gösteriyordu. Sayın Çakır bunu açıklar mısınız?**

**CEVAP : —** 1960'da yürürlüğe konan Anayasal düzende Türk ve Rum halklarının nüfusları ile orantılı olarak yönetime katılma hakları oluyor, tüm yetki ve sorumluluklar bu yönetimde toplanıyordu. Ne var ki nüfusa göre yapılan bu düzenleme adada çoğunluğa sahip rumlar lehine bir denge oluşturmuştur. İki federe devletten oluşacak federal devlette bu sakinleştirici bir ölçüde giderilebilecektir.

**SORU : —** Federal devlet sisteminde karşılıklı silâhlanma nasıl önlenir?

**CEVAP : —** Kısa vadede toplumlar arası anlaşmalarla sağlanabilir. Ancak adada yaşayan

halkların birbirlerine karşı silâhlanmalarını önleyecek gerçek çözüm Türk ve Rum halklarının demokratik uğraşları sonucu halkların kardeşliğinin sağlanmasıyla olur.

**SORU : —** Kıbrıs Rumları kendi bölgelerini Yunanistan'a ilhak ettikleri taktirde durum ne olacaktır?

**CEVAP : —** Kıbrıs'ın toprak bütünlüğüne ve bağımsızlığına ters düşen Rum bölgesinin Yunanistan'a ilhakı düşünülemez.

**SORU : —** Günümüzün dünya konjoktürü bu tezin gerçekleşmesine olanak vermediğinden mi taksim tezi gerçekçi ve uygun bir çözüm yolu değil, yoksa Türkiye kendi çıkarlarını düşünerek mi fiili taksimi benimsememektedir?

**CEVAP : —** Türkiye Cumhuriyet Hükümeti halkların toprak bütünlüğüne ve bağımsızlığına saygılıdır. Ülkemizin ve Kıbrıs halklarının çıkarlarında bunu gerektirmekte ve zorunlu kılmaktadır.

**SORU : —** Federatif devlet mekanizması acaba nasıl işleyecektir?

**CEVAP : —** Federatif devlet mekanizması yapılacak toplumlar arası anlaşmalarla işlerlik kazanır.

**SORU : —** Federal sistemde savunmayı federal devlet mi, yoksa federe devletler mi yapacaklar?

**CEVAP : —** İlke olarak Kıbrıs'ın bütünlüğüne yönelik saldırılar ortak savunmayı gerektirir ve savunma federal devlet tarafından yapılmalıdır.

**SORU : —** Bağımsız Kıbrıs federasyon tezine göre uzun dönemde federal devlet, federe devletlere rağmen güçlenebilir mi?

**CEVAP : —** Kıbrıs'ta gerçek anlamda barışın sağlanması halkların kardeşliğine dayalı olarak federal devletin güçlenmesine bağlıdır.

**SORU : —** Kıbrıs federasyonu uluslar arası güvenceye nasıl alınabilecektir?

**CEVAP : —** Kıbrıs'ın kayıtsız şartsız bağımsızlığının kabulü ile.

**SORU : —** Kıbrıs Rumları geçmişte olduğu gibi federal devletin Anayasasına uymazsa durum ne olacaktır?

**CEVAP : —** Kıbrıs halkının demokratik uğraşısının ulaşacağı ileri boyutlar, «ENOSİS» gibi ütöpik bir görüşü bir daha canlanmamak üzere tarihe gömecek tek güçtür.

# ÖRGÜT DİSİPLİNİ VE ELEŞTİRİ

Habip BARUT

Örgütün her türlü faaliyetinin özü ve temeli organların çalışmasına dayanır. Organların disiplinli çalışması örgütü yücelten en doğru biçimdir. Bu tür çalışma sistemi örgütlenmede sıkı bağları gerektirir. Bu durum organların iyi çalışmasıyla sağlanır. Örgütün organları zayıfsa, organlar arasındaki ilişkiler yeterli değilse, düzenli bir alış veriş yoksa o örgütün çalışmaları da zayıf kalmağa mahkumdur.

Örgüt üyesi olmak, örgütün genel sorumlulukları ötesinde üyeye çeşitli görevler yükler. Örgüt içinde her üyenin görevi vardır. Örgüt üyesi bağlı olduğu örgüt biriminde mutlaka görev almalıdır. Sadece örgütün tüzük ve programını kabul etmek, havada kalan bir davranıştır. Örgüte üye olmak yalnız ödenti ödemekten ibaret değildir. İş yapmayan bir üye, ne kadar iyi niyetli ve disiplinli olursa olsun, gerçekte işe yaramayan bir safradır.

Örgüte üye yaparken dikkat edilmesi gereken hususlar hepimizce bilinmektedir. Deneyleri vardır. Geçmişte belge ile ihaneti saptananlar, ne pahasına olursa olsun alınmamalıdır. Üye yaparken titiz davranmazsak, giderek işe yaramayan hantal bir örgüt oluşturmuş oluruz. Böyle örgütte yapılacak çalışma yetenekli ve çalışkan kişilere kalır. Bu kişilerin dışında örgüt tabanında kuru bir kalabalık oluşur. Haftada bir defa örgüt binasına uğrayan, bir takım toplantılara ve söyleşilere katılan, seçimden seçime sorumluluk yüklenen, kısa vadeli görev alan, kongreden kongreye gidip oyunu kullanan örgüt üyesi gerekli devrimci nitelikleri taşıyan üye değildir.

Örgütçü olmak, bilmenin yanında fedakârlık da ister. Fedakârlığa yanaşmayan kişi, ne kadar bilinçli olursa olsun, örgüte yararlı olamaz. Ağzı laf yapan değil, iş yapan üyelerin çoğaltılması gerekmektedir.

## ÖRGÜT DİSİPLİNİ

Diyebiliriz ki örgüt disiplini işleyişte organ disiplini. Organlar arasındaki sağlıklı alış veriş, örgütün hayatıdır. Her şey ancak organ içinde organlar arasında anlam kazanır. Örgüt çalışmalarında tüm genel kurul, yönetim kurulu, denetleem kurulu, çalışma komiteleri, uzmanlık birimleri, tüm faaliyet ekipleri birer organdır. Hiç bir örgüt üyesinin organ dışında bırakılmaması örgüt ilkelerinin en önem taşıyanıdır.

Organ çalışmasının en önemli ilkesi azınlığın çoğunluk kararına uymasıdır. Bir organ içinde herhangi bir konuda çeşitli görüş ayrılıkları çıkabilir. Farklı düşünceler ikna, eleştiri, özeleştirilme yöntemiyle giderilmelidir. Bu durum sonsuza dek uzayamaz. Farklı

görüşler getirenler konuyu derinliğine tartışır. Gerçekli görülürse başka organların da görüşlerini alırlar. Ama tartışmaları bir yerde kesmek ya da oya başvurmak gerekir. Bu durumda o organın aldığı karar tüm organ üyelerini bağlar. O görüşe katılmayanlar da söz konusu karara uymak zorundadır. Azınlığın çoğunluğa uyması mecburidir. Ben ikna olmadım diyerek, organdan çıkan kararı reddetmek disiplinsizliktir. Benim muhalefet şerhim var beni bağlamaz demekte bireyciliktir. Tartışma organ içinde yapılır. Dışarıda dedikodu yapmak çok tehlikelidir. Karara muhalif olan üye düşüncesini kabul ettirinceye kadar uğraşır ve kararı değiştirir. Giderek düşüncesini geniş üye topluluğuna da götürür (İlgili organların kararını alarak). Bütün bu çalışmalarını örgüt disiplini içinde yapar.

Örgüt bilinci iyice pekiştirilerek derinleştirilir. Soyut kavramdan kaçınarak somut kavramlar üzerine oturtulması örgüt bütünlüğünü sağlar.

## İKNA - ELEŞTİRİ - ÖZELEŞTİRİ

Örgüt içi pratik çalışmada farklı düşünceler ortaya çıkar, çıkmaktadır da. Bu ayrılıkların giderilmesi yolu son tahlilde pratiğin kendisidir. Ama işi böyle kendiliğinden gelişime bırakmak doğru olmaz. Kararların en sağlıklı biçimde çıkması tutumun ve taktiğin gecikmeden saptanması için tartışmak gereklidir. Bu nedenle hataların düzeltilmesini yada ayrı görüşlerin giderilerek birliğe varılmasında sürecin kendi gelişimine bırakmak yanlıştır. İkna, eleştiri, özeleştirilme yapılarak en sağlıklı yol saptanmalıdır.

## İKNA,

Tartışmalarda kullanılacak yöntem iknadır. Ayrı görüş ve öneri ileri sürenler organ kararlarının kendilerince en doğru biçimde çıkması için birbirlerini ikna etmeğe çalışırlar. Bu yöntem sonuna kadar kullanılmalıdır. Ama sonsuza dek kullanılamaz. Ayrı görüşleri savunmalar anlaşılmıyorsa, kararların uzamaması için tartışma kesilir. Oylamaya gidilir. Organlar arasında ise üst organların görüşü geçerlidir.

İkna aracını rastgele kullanmak doğru olmaz. İkna bilimsel gerçeklere ve somut temellere dayanılarak yapılır. Bunu yaparken mümkün olduğunca subjektif olmaktan kaçınarak, objektif maddi gerçekler göstermek zorunludur. Bu yöntemde önseziler kanıtsız tahminler, ileri sürmek yanlıştır. Örneğin, bana öyle geliyor gibi görüş getirmesinin olasılığı yoktur.

## ELESTİRİ :

Örgüt içi en önemli araçlardan biri de eleştiri aracıdır. Bu aracı isabetli kullanmak sanıldığı kadar kolay değildir.

Eleştiri iknânın yanısıra örgütteki en önemli arınma gelişme araçlarından biridir. Bu aracın kullanılması genellikle iki yanlışlık göze çarpar.

1. Örgüt üyelerinin ve organlarının birbirlerini eleştirmekten kaçınması şeklindedir. Kişiler ve organlar yanlış gördükleri organları eleştirmeye çekinirler. Bu çekingenliğin başlıca iki sebebi vardır.

a) Örgüt disiplininin yavaş yavaş şeflik disiplinine dönmesidir.

b) Hepsinin foyasının çıkması birbirlerini eleştirmeye yüzlerinin tutmaması (Disiplinsizlik).

2 — Eleştiriyorum diye eleştirmek, bunun adına haksız eleştiri diyebiliriz (Ölçüyü kaçırmak). Eleştiriyi kariyerist amaçla örgütü ve kişiyi yıpratmak için yapmak en zararlı tutumdur.

## ÖZELESTİRİ

Özeleştiri, ikna, eleştiri, özeleştiri üçlüsünün en önemli ögesidir. Sınıflı toplumların getirdiği hastalıkların bir sonucu olarak kişinin kendi hatasını kabul etmesi özellikle küçük burjuvalar için hem sınıfsal köken olarak hem de psikolojik bir şartlanma olarak, eleştiriye tahammül etmek, hatayı kabullenmek, daha önemlisi gösterilmeyen kendi hatamızı herkesten önce farketmek zordur. Ama örgüt disiplini ve prensipleri bizden bu zorluğu yenmemizi ister. Önce eleştirilmeye alışmayı, haklı eleştirilere hak vermeyi, hatamızı düzeltmeyi öğrenmeliyiz. Yapılan haklı eleştirileri görmemek, inat etmek, inanıyormuş gibi görünüşte inanmamak en büyük eksikliktir.

Yapılan eleştiriyi dikkatle dinlemek, eleştirilere öncelikle hatalarımızı kabul etme duygusu ile yaklaşmak, kişiselliğimizden ayrılıp, samimi olarak kendi kendimizi kandırmadan hesaplamak gerekir. Eleştiri yapanı, ön yargılarla suçlamak, onu dinlememek yanlıştır. Onu suçlamadan dinlemeyi bilmek erdemliliklerdir.

Özeleştirin diğer yanı ise gösterilen hatamızı kabullenmek, gösterilmeden farkına vardığımızda düzeltme yoluna gitmektir.

**ÖNEMLİ BİR NOKTA:** Özeleştiri yapmakla günah çıkarmayı birbirine karıştırmamak gerekir. Bir kişi ya da örgütün kendi, eksik veya yanlışını düzeltebilmesi için onun nedenlerini araması gerekir. Eleştiri yapılacak görüş, tutum etraflıca incelenmeli, bunu doğuran nedenler, yanlış noktaları, hataların maddi temeli iyice araştırılmalı. Özeleştiri içinde belirtilmelidir. Hataya düşülmesi çok tehlikelidir.

Özeleştiri yapmak yiğitlik ve erdem işidir. Hem de bilimselliktir. Bu ikisinden biri eksik kaldımı özeleştirdiden beklenen sonuç amacına ulaşamaz. Yükarıda belirtmeğe çalıştığım hususların tüm üyelere mal edilmesi örgüt disiplininin genel amaçlarıdır. Bu ilkelerin dışına düşersek, parçalanmaya yok olma mahkum oluruz.

## BİR YILIMI YİRMİ LİRAYA SATAMADIM

**Sakir BAYSÖZ**

**İslahiye Zincirli Köyü Öğretmeni**

Bu yıl terfi edemedim. Yedi yıllık köy öğretmeniyim. Onsekiz yaşımdan bu yana yurdumun en uzak köylerinde, yazgımız aynı olan köy çocuklarına öğretmenlik ettim. Bundan dolayı çok mutluyum.

Geçen yıl Gaziantep Yavuzeli Hacımallı Köyünde görev yapıyordum. Beni teftişe gelen müfettişle aramda bir tartışma geçti. Ben müfettişe köyün etnik durumunu, tutucu ailelerin etkisinde olduğunu, öğrencilerin okula devamsızlığını anlattım. Elimde İsmail Beşikçi'nin «Doğu Anadolu'nun Düzeni» adlı kitabı vardı. Müfettiş buna çok kızdı. Müfettişe göre karşımda hazır ol durumunda bulunmalıyım, düğmemi iliklemeliymişim, yurt sorunları ile ilgilenmemeliymişim. Niçin dört arkadaşımı Cumhuriyet Gazetesine abone etmişim, niçin müdür odasına kitaplık kurmuşum, köy gençleriyle neden sıkı ilişkiler içindeymişim, onlara niçin kitap okutuyormuşum, öğrencileri niçin kuran kursu yerine okula gitmeye teşvik ediyormuşum?

Geriçi kişilerin çabaları sonunda köyde adım «komüniste» çıktı. Programımı hazırladığım 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı yaptırılmadı. Köyün imamı günah demişti. Şikâyetle bulunmadım. Düşünce ile savaşmak istedim. Bundan dolayı beni korktu sandılar. Tuzak hazırladılar, kıl payı ölümden kurtuldum. Müfettiş bey bunları hiç dinlemedi. Yılbaşında yapılan üstünkörü bir teftiş sonunda başarısız sayıldım.

Ardından İslahiye Zincirli Köyüne sürüldüm. Bu köy «İslahiye TÖS olayları» nı yaratan ünlü bir ağa-avukatın köyü idi. Köylüler tam bir yoksulluk içindeydiler. Ağanın tarlalarında boğazı tokluğuna bedava çalışıyorlardı. Çocuklar da ağanın işinde çalıştıktan sonra okula devam önemli ölçüde aksamaktaydı. Beni daha önce başarısız saymış müfettişler gene teftişime geldiler ve tekrar başarısız saydılar. Ve ben bir yılımı yirmi liraya satamadım.

Son olarak Antakya'nın Orhanlı Topardıc köyüne sürüldüm. Bu köy yirmi haneli, okulsuz bir köy. Köy halkı türkçe bilmiyor.

«ŞEVK VE EN ÜSTÜN YURTSEVERLİK BİLİNCİ İLE» burada da görevime devam edeceğim.

# ÖĞRETMEN KURULUŞLARININ YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARININ GELİŞMESİNE VE SOSYAL İLERLEMeye KATKILARI (\*)

Makkawi Khogali  
FİSE İkinci Başkanı

Eğitim ve öğretim tüm toplumlarda öteden beri insanları toplum faaliyetlerinde kendilerine düşen görevleri yapmaya hazırlamanın bir aracı sayılmış, ve insanların nitelik ve yeteneklerinin geliştirilmesi toplumun kalkınmasının kaçınılmaz bir koşulu olmuştur.

Eğitim aynı zamanda sosyal politikanın da bir aracı olmuştur. Antagonist sınıflardan oluşan bir toplumda Üniversite ve diğer yüksek öğretim kurumları öncelikle egemen sınıfların eğitimine yönelmekten başka, ayrıca onlara ideolojik bir destek sağlamak amacını gütmüşlerdir. Böyle bir toplumda, ekonomik ve sosyal kurumları etkileyen temel çelişkiler aynı şekilde eğitim kurumlarını da etkiler. Kapitalist ülkelerde olduğu kadar gelişmekte olan ülkelerde de sosyal bir devrimin kaçınılmaz olduğu bugün apaçık ortadadır; bu itibarla eğitim alanında da bir değişim zorunludur.

Okul sistemi ile toplum arasındaki ilişkilerin bu ülkelerde mekanik bir nitelik taşımadıklarını belirtmek lüzumsuzdur: Bunlar dialektik ilişkilerdir. Eğitimin iki yönü vardır: tüm olarak topluma yararlı olan rasyonel amacı ve iktidardaki sınıfların ideolojik silâhi.

Bu nedenledir ki, eğitim sistemi ile işe başlayıp eyleme geçmek suretiyle toplumu değiştirmeye katkıda bulunmak mümkündür. Aynı şekilde, eğitim sistemini köklü olarak değiştirebilmek için toplumun dönüşümünü sağlamak şarttır.

Genellikle eğitim ve özellikle yüksek öğrenim kurumları, ilerlemeyi ve sosyal değişimleri hızlandırmada önemli birer faktör rolü oynayabilirler. Sosyal bir dönüşümü gerçekleştirmekte çıkarları olan çeşitli güçlerin ortak çabaları sayesinde, halkın ihtiyaçlarına cevap veren gelişmeleri teşvik etmeye muktedir yüksek öğretim kurumları yaratmak mümkündür. Öğretmenler ötedenberi eğitimin bu amaçlara hizmet etmesini isteyenlerin başında gelmişlerdir ve bugün de başında gelmektedirler. Öğretmen örgütlerinin görevi, sadece egemen sınıfların çıkarlarına hizmet eden ideolojik muhtevaya karşı çıkmak, ona karşı savaşmak ve eğitimin halk kitlelerinin ve sosyal ilerlemenin hizmetine koşulması için çaba harcamaktır.

Sosyalist ülkelerde ve büyük sosyalist Ekim dev-

riminden beri Sovyet Birliğinde, öğretmen kuruluşları toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına ve insanın tüm ihtiyaçlarının karşılanmasına geniş ölçüde hizmet etmişler ve etmektedirler. Eğitim politikaları bu amaca yönelmiştir. Sovyetler Birliğinin devrimden hemen sonra gerçekleştirmiş olduğu büyük başarılar gerçekten şaşırtıcıdır: örneğin, kısa bir süre içinde, o zamana dek sadece konuşma dillerine sahip olan milliyetler için birer alfabe yaratılmış ve nüfusun % 65'ini kapsayan cehalet âfetinin kökü kazınmıştır. Açıkça görülüyor ki, sosyalist ülkelerde ilerici metodlar uygulanmakta ve pedagoji biliminin pratik uygulamaları öngörülmektedir. Bilimsel araştırmalar geniş ölçüde gelişmiş ve teori ile pratik arasındaki ilişkiler başarılı ve yaratıcı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Eğitimin ilke ve amaçları, yüksek bir bilgi seviyesine, büyük bir sorumluluk duygusuna ve geniş bir kültüre sahip işçiler ve yurttaşlar yetiştirmeye yönelmiştir. Bu şekilde yetişmiş halk kitleleri bilim ve teknolojiyi tüm toplumun yararına geliştirmek ve yeni kuşakları yurttaşlık ve enternasyonalizm ruhu içinde yetiştirmek olanağına kavuşmuş olur. Nitekim, İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyet halkının Alman faşizmi karşısındaki kahramanca davranışları ve bugün sosyalist ülkeler halkının ülkelerini ve toplumlarını kurtarmak için savaşan halklara karşı gösterdiği dayanışma bunun örnekleridir.

Öğretmenler ve örgütleri bu gelişmelere geniş ölçüde katkıda bulunurlar. Okul politikasının saptanmasından ve bilimsel araştırmanın yönlendirilmesinden sorumlu çeşitli organların çalışmalarına etkin bir şekilde katılırlar. Öğretmenlerin maddî, meslekî ve sendikal sorunları tüm emekçi halkın çıkarları doğrultusunda çözümlenir. Sosyalist ülkelerin öğretmen örgütleri, demokratik bir eğitim düzeni geliştirmeye katkıda bulundukları gibi, kendi ülkelerindeki eğitimi kalkındırmak, ekonomik taleplerini gerçekleştirmek, sendikal özgürlüklerini savunmak ya da ülkelerini yabancı boyunduruğundan kurtarmak için mücadele eden başka ülkeler öğretmenlerine de uluslararası planda destek sağlamaktadırlar. FİSE ile aktif bir dayanışma içinde bulunan sosyalist ülkeler öğretmenlerin uluslararası eylem birliğine önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Bununla birlikte, öğretmen örgütlerinin eğitim alanında da sorunları vardır. Özellikle, yetiştirme sisteminin, özel mülkiyet yasalarının etkisinden bağımsız olarak bilimsel ve teknik ilerlemenin temposuna uymasını sağlamanın sorumluluğunu taşırlar. Yüksek nitelikte bir kitle eğitimi de sendikaları ve üyelerini maddî ve pedagojik bir çok sorunlarla karşı karşıya getirmektedir.

Bugün genellikle kabul edilmektedir ki, gelişmekte olan ülkelerin çoğunda halen mevcut eğitim ve öğretim sistemleri büyük ölçüde sömürgecilik rejimlerinin mirasıdır.

Bunlar, halkın reddettiği bir düzenin çıkarlarını savunmaya ve emperyalizm ile ona uşaklık eden güçlerin elinde tehlikeli bir silah olmaya devam etmektedirler. Halkın özelemlerine cevap vermemekte, en kısa bir süre içinde halkın kendisi için saptadığı amaçlara ulaşmasını ve yüklendiği görevleri yerine getirmesini, yani ekonomik ve sosyal kalkınmayı, politik bağımsızlığın pekiştirilmesini, sömürgecilik ve yeni - sömürgeciliğin tüm artıklarının tamamen ortadan kaldırılmasını sağlayamamaktadır.

Öğretmen örgütleri, halklarının yanında etkin bir mücadeleyi sürdürerek bu görevlerin yerine getirilmesi için çaba harcayabilirler ve harcamalıdır.

Genellikle öğretmenler ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin öğretmenleri, sömürücü bir tabakaya mensup olmadıkları için ezilenlerin yanında yer almaktadırlar. Sömürülenlerin çıkarlarını savunmaktadırlar. Öğretmenler yeni - sömürgeciliğin genellikle eğitim alanında ve özellikle öğretmen okullarında planlayıp uyguladığı eğitim politikasına karşı çıkmaktadırlar, çünkü bu öğretmenler, gittikçe artan bir oranda, toplumun en yoksul tabakalarından çıkmakta ve yoksul çocuklar ve ana - babaları ile her gün doğrudan doğruya temas halinde bulunmaktadır. Onların acılarını ve dertlerini paylaşmaktadırlar. Ve birer aydın olarak büyük ölçüde onların eylemlerini yönetmekte, davranışlarına yön vermektedirler. Üstelik, ister geri kalmış ülkelerde ister kapitalist bir toplumda olsun, öğretmenlerin eline genellikle çok az para geçmektedir.

İşçi sınıfının sayıca azınlıkta olduğu az gelişmiş ülkelerde bile oynadığı öncü rolünü yadsımsızın, bu ülkelerin öğretmenleri politik, sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmaya azımsanmayacak bir katkıda bulunabilirler. Bu gelişmekte olan ülkelerin özelliğinden ileri gelir. Çünkü bu ülkelerde halkın büyük çoğunluğu kırsal bölgelerde yaşamaktadır ve okuma - yazması yoktur. Bu bölgelerde, öğretmenin büyük bir prestiji vardır, yurttaşları ile ilişkileri herhangi bir sömürüye dayanmadığı için herkesten saygı görür. Halka sorunlarını çözümlenmekte yardım eder (bütün mektup, kâğıt ve dilekçelerini o okur, o yazar). Kültür ve spor kulüplerini o yönetir. Cehalete karşı sürdürülen savaşa katılır. Köylerde sosyal reform projelerine yardım eder, köylüleri örgütler ve bazan sendikalaşmalarını sağlar. Kısaca, köy halkına türlü hizmetler götürür ve bunu yaparken halk ona başka resmî kişilere baktığı gibi bir bürokrat

gözü ile bakmaz. Ve en başta, eğittiği çocuklar aracılığı ile büyük bir saygınlıktan yararlanır.

İşte öğretmen kuruluşları bu elverişli durumdan yararlanmalı ve sosyal ilerlemeye katkıdan bulunmak için sürekli çaba harcamalıdır. Bu öğretmen hareketine halkın gözünde büyük bir prestij sağlar ve öğretmenlerin maddî ve manevî isteklerini gerçekleştirmek için sürdürdükleri eylemlerin halk tarafından da desteklenmesini temin eder.

Ne var ki, öğretmenlerin geri kalmış ülkelerin kalkınmasına katkılarını ve bunun önemini belirtmekle birlikte, açıkça anlamalı ve hiç bir zaman hatırdan çıkarmamalıyız ki, işçi sınıfının ve köylülüğün göğüslemek zorunda kaldıkları tüm güçlüklerle rağmen, ancak işçi sınıfı, köylülerle ve öğretmenlerin öncülüğünü yaptıkları yurtsever aydınlarla ittifak halinde, toplumda köklü değişiklikler meydana getirebilir.

Öğretmen kuruluşları bu değişikliklerden yana olduklarına göre, işçi sınıfının ulusal veya uluslararası sendikal örgütleri ile sıkı bir işbirliği yapmaktan çekinmemeli, bu konuda bir takım mitlerin ve ön yargıların etkisi altında kalmaktan sakınmalıdır. Çünkü istenilen amacı gerçekleştirmek için tüm güçleri ile çalışanlar asıl bu sendikalarlardır.

FİSE'nin kanısı odur ki, FSM (Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu), kuruluşundan bu yana, bu amaç uğrunda ciddi olarak çalışan tek uluslararası örgüttür. Bunun içindir ki, öğretmenlerin tek uluslararası kuruluşu olarak kurulduğundan beri, FİSE, FSM ile ilişkilerini güçlendirmeye ve onunla birlikte çalışmaya devam etmiştir.

Öğretmenler ve öğretmen kuruluşları bilmelidirler ki, öğretmenler toplumun ayrılmaz bir parçasıdır ve öğretmen olarak karşılaştıkları sorunlar tüm olarak toplumun daha genel nitelikteki sorunlarının bir yansımasından başka bir şey değildir. Ne öğretmenlerin kendi problemleri ne de eğitim sorunları, toplum kökünden değiştirilmedikçe kesin olarak çözümlenemez. Bunun için de, öğretmen kuruluşları apolitizm (politika - dışılık) ve pasifizm eğilimlerine karşı enerjik bir şekilde savaşımlıdır. Öğretmenleri sendikal işçi hareketinden koparmaya yönelen eğilimlere mutlaka karşı çıkılmalıdır. Öğretmenlerin bilgiyi halk yığınlarına mal etmeye ve halkın politik bilincini arttırmaya katkıda bulunmaları, ulusal kurtuluş savaşlarına katılmaları ve sosyal dönüşümler için mücadele etmeleri gerekir. Öğretmenlerle öğretmen kuruluşlarının, halkların kurtuluşlarını gerçekleştirmek için giriştikleri savaşa etkin bir şekilde katılmaları, ancak bu arada, başta gelen görevi üyelerinin maddî ve manevî çıkarlarını, sendikal ve anayasal özgürlüklerini savunmak olan sendikal bir hareketin bir parçası olduklarını unutmamaları gerekir.

Elbette, somut ulusal gerçekleri ve durumun özel koşullarını hesaba katarak en elverişli ve uygun davranış biçimini saptamak her kuruluşun kendisine düşer.

## **Öğretmen kuruluşlarının eğitimin demokratlaştırılmasına katkısı :**

Öğretmen kuruluşlarının eğitimin demokratlaştırılması alanındaki mücadelesi, öğretmenlerin çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik mücadelelerine sıkı sıkıya bağlı olup, ulusal kurtuluş ve sosyal dönüşümler için emperyalizme karşı yürütülen savaşa katkılarının bir parçasını teşkil eder.

Bu nedenle, eğitimin demokratlaştırılması mücadelesinin öğretmen hareketinin belli başlı talepleri arasında yer alması büyük bir önem taşır. Öğretmen kuruluşları, demokrasi ilkelerinin bütün kademelerdeki eğitim kurumlarında ve özellikle yüksek öğrenimde tam olarak uygulanması ve saygı görmesi için halk kitlelerini seferber etmek yolunda çaba harcamalıdır.

Ekonomik faktörlerin, sosyal durumların ve sosyal tabakalaşmanın yüksek öğrenime ulaşım olanaklarını engellememesi için:

- ayırım sosyal ortamın etkisinde kalmamalıdır.
- ücret ve masraflar daha yoksul öğrenciler için bir engel teşkil etmemelidir (Devlet yoksul öğrencilere yardım etmeli, öğrenim bursları dağıtmalı, öğrenim ile kazanç getiren üretici bir çalışmayı bir arada yürütmek olanakları sağlanmalıdır).

Bütün gençlerin okuma hakkı güvence altına alınmalı ve her kademadaki öğretim kurumlarına kaydedilmenin pratik olanakları sağlanmalı, bunun için cins, renk, ırk, din veya politik inanç ayırımı gözeltmeksiz ve öğrencinin sosyal kökenine bakılmaksızın salt kişisel yeteneklere dayanan bir ölçü uygulanmalıdır.

Yüksek öğrenim, bütünü ile, sosyal eşitsizlikleri daha arttıran bir faktör olmaktan kurtarılmalıdır.

Eğitim sistemi, sosyal tabakalaşmanın sürgit sonuçlarını ortadan kaldıracak biçimde düzenlenmeli ve:

- bireyin doğal yeteneklerini sonuna kadar geliştirebilmesini sağlayacak şekilde ona rehber olmalı,
- Gerekli niteliklere ve yetiye sahip bilimsel ve teknik kadrolar yetiştirmeye yönelmeli,
- öğrencilere ülkelerinin kolektif sahipleri olma bilincini ve emeğe karşı yeni bir davranış biçimini aşılmalı,

- öğrenciyi halkın kurtuluş savaşına katılmaya ve sömürüye karşı çıkmaya teşvik etmeli, uluslar arasında dostluk ve saygı duygularını güçlendirmeli,

- bağımlılığı, ekonomik tahakkümü ve sömürüyü sürdürmeye ve yasallaştırmaya dönük öğretim program ve planlarında gerçek bir değişiklik vücade getirmeye çalışmalıdır.

Bütün bunları savunabilmek için, öğretmen, öğrenci ve işçi temsilcileri, örgütleri aracılığı ile, bütün yüksek öğrenim kurumlarında ve okul politikasını saptayan tüm idari organlarda yerlerini almalı ve etkin olabilmelidirler.

## **Öğretmen kuruluşlarının sosyal ve ekonomik kalkınmadaki rolü :**

Öğretmen ve öğretmen kuruluşlarının sosyal ve ekonomik ilerlemeye etkin bir biçimde katkıda bulunabilmeleri için, eğitim reformunun toplumun gerek-

sinmelere uygun olarak gerçekleştirilmesi uğrunda mücadele etmeleri gerekir.

Eğitimin muhtevası ve yapısı ekonomik kalkınma ihtiyaçlarına uydurulmalı ve emperyalizm ile yeni-sömürgeciliğin ekonomik ve ideolojik etkisini önleyecek biçimde yönlendirilmelidir.

Üniversiteler ve yüksek öğrenim kurumları üç türlü rolleri bulunduğunu kavramalıdır: teknik açıdan yetenekli ve politik açıdan bilinçli kadrolar yetiştirmek, bilimsel araştırmayı teşvik etmek ve ulusal kültürü yaymak.

Gelişmekte olan ülkeler genellikle büyük bir ekonomik geri kalmışlığın, son derece düşük bir hayat seviyesinin ve süregelen yarı-feodal ve yarı-sömürge yapıların sıkıntısını çekmektedirler. Halklar bu durumdan ivedilikle kurtulmanın özlemi içindedirler. Öğretmen sendikaları ve diğer halk tabakaları, eğitimde köklü bir reform gerçekleştirmek ve böylelikle istenilen sosyal dönüşümleri meydana getirmek için çaba harcamalıdır.

Bu ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmaları için zorunlu olan tarım devriminin başarısını sağlamak şarttır. Tarım reformu sorunu - toprağın köylüler arasında adaletli bir şekilde dağıtımını -, tarımın maki-nalaştırılması, tarım teknolojisine ve araştırmaya yer verilmesi, bütün bunlar tarım devriminin başarıya ulaşmasının temel şartlarıdır. Öğretmenler ve örgütleri, köylülerin bu sorunun hem kendi hayatları hem de toplumun gelişmesi bakımından önemini kavramalarına yardım edebilirler. Köylülere örgütlenmek ve sendikal bilince varmak konusunda da yardımcı olabilirler.

## **Araştırma**

Bu alanda, öğretmen ve öğretmen kuruluşları, Üniversitelerle yüksek öğrenim kurumlarının yeteri kadar araştırma çalışmalarında bulunmalarını istemek, bunun sonuçlarını ulusal planda ve hayati önemi haiz sorunlar bakımından denetlemek suretiyle yardımda bulunabilirler, öğrencileri etkin sosyal hizmetlere yönleltebilirler ve teorik bilgilerle pratik ihtiyaçlar arasında bir köprü kurabilirler (kırsal psikoloji ve sağlık, okuma - yazma öğretimi ve toplum kalkınması, öğretmenlerle öğrencilerin Üniversitedışı araştırmalara katılmaları, okul - dışı faaliyetler ve üretim araçları ile toplum planlamasını ilgilendiren bütün temel araştırmalar gibi).

## **Kadroların yetiştirilmesi**

Öğretmen örgütleri, yüksek öğrenim kurumlarının ülkenin ekonomik kalkınmasının acil ihtiyaçlarının yerine getirilmesini, yetenekli ve uzman bilimsel ve teknik kadroların yetiştirilmesini ve mükemmelleştirilmesini sağlamaları için mücadele etmelidirler. Tarım teknolojisi ve kırsal ekonomi dallarında özel ihtisas enstitüleri kurulmalı, bir sürekli eğitim sistemi ihdas edilmelidir.

## **Okuma - yazma seferberliği**

Sömürgecilik ve emperyalizm kadroların yetiştirilmesini ve kitlelerin eğitimini isteyerek ve sistematik bir şekilde sabote etmişler, böylelikle gelişmekte olan ülkelerde tahakkümlemlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Gelişmekte olan ülkelerin belli başlı özellikle-



rinden biri, çoğu hallerde nüfusun büyük çoğunluğunu etkileyen cehalet oranının yüksekliğidir. Okur-yazar olmayan kitleler aslında toplumun tamamen dışında yaşarlar. Cehaletin giderilmesi, sömürgecilikten miras kalan ve yeni - sömürgecilik ile ondan yararlanılan tabakaların sürdürmek istedikleri sosyal ve ekonomik yapıları değiştirmeye doğru çok önemli bir adımdır. Ayrıca halk kitlelerinin ulusal kurtuluş, tam bağımsızlık ve sosyal dönüşümler uğrunda mücadelede katılmalarını ve bu yolda seferber edilmelerini sağlayan önemli bir unsurdur.

Bu nedenle, okuma - yazma seferberliği öğretmenlerin ve öğretmen örgütlerinin faaliyetlerinin öncelik taşıyan görevleri arasında yer almalıdır. Özel durumlara uygun araçları seçmek her örgütün kendisine düşmekle birlikte, tüm öğretmen kuruluşlarının aşağıdaki hususları yerine getirmeleri gerektiğine inanıyoruz:

— bu konuda ulusal bir planın saptanmasını ve gerekli fonların sağlanmasını istemek;

— okur-yazarlık kampanyası projelerinin işçi ve öğretmen sendikaları ile birlikte hazırlanmasını ve buna öğrenci kuruluşlarının da katılmasını istemek ve öğretmen örgütlerinin okuma - yazma öğretmenlerini yetiştirmelerini ve öğrencileri bu kampanyada etkin bir şekilde katılmaya teşvik etmelerini sağlamak;

— Üniversitenin okuma - yazma seferberliği için gerekli koşulların yaratılmasını katkıda bulunmasını istemek (araç ve gereçleri hazırlamak, okuma-yazma öğretmenleri yetiştirmek, v.b.).

Okuma - yazma kampanyaları, ilgili ülkenin bulunduğu aşamaya uygun sosyal ve politik bilgilerin yayılması için bir fırsat sayılmalı ve halk kitlelerine yeni - sömürgeciliğin niteliği, süreci ve tehlikeleri anlatılmalı, buna karşı mücadele azimleri pekiştirilmelidir.

### **Öğretmen kuruluşları ve emperyalizm, sömürgeciliğe karşı savaş**

Gelişmekte olan ülkeler halkının demokrasi, sosyal ilerleme ve gerçek bir ulusal bağımsızlık için mücadelesi yaman bir düşmanla savaşmak zorundadır: emperyalizm.

Emperyalizme karşı savaşın sadece ekonomik ve politik yönleri yoktur. Ayrıca, her yerde tahakküm, faşizm, militarizm, nefret ve ırkçılık fikirlerini yayan ideolojisine de yönelmelidir bu savaş.

Emperyalizme karşı savaş, ilerleme ve barıştan yana güçlerle, anti-emperyasit cephede işbirliği yapılmasını gerektirir. Emperyalizme karşı savaşan öğretmen kuruluşları bu geniş cephede yerlerini almalıdırlar.

Öğretmen kuruluşları üyelerine çeşitli biçimlerde ve çeşitli yöntemlerle yardım etmeli, politik bilinçlerini arttırmaya ve saflarındaki pasifizm ve apolitizm eğilimlerine karşı çıkmaya çalışmalıdırlar.

### **Ulusal kurtuluş hareketini desteklemek**

FİSE'nin temel görevlerinden biri öğretmenleri halkları ile yanyana ulusal kurtuluşları için, tahakküm ve baskıya karşı mücadele eden meslektaşlarını desteklemeleri için seferber etmektir.

Tüm ciddi öğretmen kuruluşları, saflarında, uluslarının halklarını kurtarmak için savaşanlara karşı dayanışma ruhunu geliştirmek zorundadırlar.

Vietnam, Laos ve Kamboçya'nın militan halkını Amerikan saldırısına karşı kahramanca mücadelelerinde desteklemek, savaşa son verilmesini ve 22 Ekimde varılan anlaşmaların Nixon yönetimince derhal uygulanmasını istemek bütün öğretmen kuruluşları için ivedi bir görevdir. İsrail'in Arap topraklarını işgali de şiddetle kınanmalı ve suçlanmalı, İsrailiiler tarafından işgal edilen toprakların tahliyesi istenmeli ve Filistinlilerin topraklarına dönme ve kaderlerini özgürce tayin etme hakları savunulmalıdır. Ayrıca, Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın diğer ülkelerinde Amerikan emperyalizmine, Portekiz sömürgeciliğine ve ırkçı ve yeni - sömürgeci rejimlere karşı ulusal kurtuluş mücadeleleri de desteklenmelidir.

Bu destek duruma göre maddi ve manevi olmalıdır.

Asya ülkeleri öğretmenleri, halklarının ciddi sorunları ile uğraşmak zorundadırlar. Örneğin, Japon öğretmenleri Japonya'ya ait Okinawa adasının A.B.D. kuvvetleri tarafından tahliye edilmesini enerjik bir şekilde talep etmektedirler. Çünkü bu işgal Japonya'nın egemenliğine karşı dolaysız bir saldırı ve ayrıca dünya barışına yöneltilmiş ciddi bir tehdit niteliğindedir. Kore'li öğretmenler halklarının bölünmesine ve ülkelerinin parçalanmasına karşı çıkmaktadırlar. FİSE, halklarının yanında ülkelerini kurtarmak için giriştikleri yurtseverce mücadelede Bengladeş öğretmenlerini enerjik bir şekilde desteklemiştir. Bunlar şimdi de, savaşın eğitim üzerindeki olumsuz etkilerini silmek ve ulusal bağımsızlıklarını pekiştirmek için enerjik çabalar harcamaktadırlar. Iraklı öğretmenler, emekçi halkın diğer tabakalarının yanı sıra, hükümet tarafından ülkenin doğal kaynaklarını halkın ve toplumsal kalkınmanın yararına özgürce kullanmak için alınmış olan tedbirleri ve özellikle Irak Petrol Kumpanyasını millileştirmek yolundaki devrimci kararı etkin bir biçimde savunmaktadırlar.

FİSE, sosyalist ve kapitalist ülkeler öğretmenlerinin, kurtuluşları ve sosyal dönüşümler için mücadele eden gelişmekte olan ülkeler halklarını desteklemelerini sağlamak için büyük çabalar harcamaktadır. Gelişmekte olan ülkeler öğretmenleri bilmelidirler ki, emperyalizme ve yeni - sömürgeciliğe karşı zafer kazanabilmek için hem sosyalist hem de kapitalist ülkelerin emekçi kitlelerinin desteği ve dayanışması şarttır. Gelişmekte olan ülkeler işçilerinin kurtuluş mücadelesi, kapitalist ülkeler işçi sınıfının tekelci kapitalizme ve sömürüye karşı savaşı ile doğrudan doğruya ilişkilidir. Hepsi de ortak bir düşmana karşı savaşmaktadırlar. Dolayısıyla, iki toplumun da öğretmenleri bu önemli gerçeği göz önüne almalı ve ortak düşmanlarına ortaklaşa olarak öldürücü darbeyi indirmelidirler.

### **Öğretmen kuruluşları, öğretmen kuruluşlarının uluslararası birliği ve eylem beraberliği**

Uluslararası birliğin ve eylem beraberliğinin, öğretmenlerin maddi ve manevi istemlerinin yerine getirilmesi ve eğitim konularının toplumun gelişmesi-

ve elim bir rol oynayacak biçimde çözümlenmesi yönünden taşıdığı önemi belirtmeye hacet yoktur.

FİSE, 1949'daki bölünmeden bu yana, uluslararası öğretmen hareketinin amaç, ilke ve eylem birliği uğrunda mücadelelerine sadık kalmıştır. Öğretmenlerin maddî ve manevî haklarını savunan, sendikal özgürlüklerden yana olan, haklı isteklerinin yerine getirilmesi, özgürlüklerinin korunması ve uluslararası örgütsel bağlılıklarına bakılmaksızın bağımsızlıklarının idamesi için öğretmenlerin giriştikleri mücadeleyi destekleyen ve örgütleyen en militan uluslararası öğretmen kuruluşu olma niteliğini muhafaza etmektedir. FİSE ayrıca gerçekten demokratik bir eğitim düzeninin gerçekleştirilmesi için tüm gücüyle çalışmaktan geri kalmamıştır. Bunlar, kanımızca, eylem birliğinin dayandığı belli başlı noktalar.

Çok sayıda ulusal öğretmen kuruluşları FİSE'yi özlemlerine en iyi cevap veren kuruluş olarak görmüşler ve ona katılmışlardır. FİSE'nin üye sayısı bu sayede son dört yıl içinde iki kat artmıştır. Başka başka uluslararası kuruluşlara üye çeşitli öğretmen örgütleri de FİSE tarafından yapılan birlik çağırısına cevap vermişler ve üyesi bulundukları uluslararası kuruluşlara birliği pekiştirmek için baskıda bulunmaya başlamışlardır.

#### Üyelerin çıkarlarının savunulması

Öğretmen hareketi, başlıca görevi üyelerinin maddî ve manevî çıkarlarını ve sendikal ve siyasî haklarını enerjik bir şekilde savunmak olan sendikal bir harekettir. Bunu etkin bir şekilde yapabilmek için, safları arasında sınıf temeline dayalı kitle birliğini pekiştirmek, bölücü eğilimlere şiddetle karşı çıkmak, korporatizme karşı savaşmak ve öğretmen kuruluşlarının hükümetler ve politik guruplar karşısındaki tam bağımsızlığını korumak zorundadır.

Bir öğretmen kuruluşunun bu olumlu yönlerdeki çalışma biçiminden, amaçlarını gerçekleştirmek için ne derece ciddi bir mücadele sürdürdüğünü anlayabiliriz. Ve ancak bu sayededir ki, bir öğretmen kuruluşu öğretmenler arasında güven uyandırabilir, faaliyetlerine katılma isteğini kamçılayabilir ve onu dıştan ve içten gelecek tüm saldırılara karşı koruma azmini doğurabilir.

Bu sorunun önemini arttıran bir olgu, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeydeki öğretmen hareketinde hâlâ sendika aleyhtarı çabalara, apolitizm ve bölücülük eğilim ve teorilerine tanık oluşumuzdur. FİSE'nin enerjik mücadelesi ve doğru ilkeleri sayesinde ve de öğretmenler arasında politik bilincin günden güne gelişmesi sayesinde, bu tehlikelere hem ulusal hem de uluslararası planda sürekli olarak göğüs gerilmektedir.

Üyelerin maddî ve manevî çıkarlarının savunulmasına öğretmen kuruluşlarında her zaman öncelik tanınmalı, bu kuruluşların en büyük kaygısı bu olmalıdır.

Öğretmenler ve öğretmen kuruluşları, toplumun bir tüm olarak karşılaştığı sorunların çözümü için mücadeleye itilebilmek için, önce kendi somut kişisel sorunlarına eğilmeleri gerekir. Eğitim sorunları radikal bir toplum değişikliği gerçekleştirilmeden çö-

zümlenemez. Şu noktayı da anlamak gerekir ki, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel şartlarından birini teşkil eden eğitim kalkınmasını eninde sonunda gerçekleştirebilmek için, önce öğretmenlerin ekonomik taleplerini yerine getirmek, maddî ve manevî ihtiyaçlarını karşılamak lâzımdır.

Bu amaçla,

— öğretmen ücretleri en azından öbür meslek mensuplarınınkine eşit olmalıdır,

— öğretmenler arasında ırk, renk, din, cinsiyet veya politik inanç farkları gözetilmemelidir,

— bir çok ülkelerde sendikal hakların henüz tanınmadığı ve tanındıkları ülkelerin bir kısmında da bu hakların sık sık çiğnendiği ve sendikacıların çeşitli baskılara uğardıkları unutulmamalıdır.

Öğretmen kuruluşları sendikal ve politik özgürlükler için enerjik bir biçimde mücadele etmeli ve sendikal özgürlüklerini korumak için savaşılan öğretmen kuruluşları ile dayanışma içinde bulunmalıdırlar. Öğretmenler, dışardan hiç bir baskıya maruz kalmaksızın ülkelerinin politik hayatına katılma hakkını elde etmelidirler.

— Öğretmenlerin yetiştirilmesi öğretmenler için ve öğretimin gelişmesi için temel istemlerden biridir. Öğretmen kuruluşları öğretmenlerin yetiştirilmesi ve meslekî yeteneklerinin geliştirilmesi sorunlarına önemle eğilmelidir.

— Başlangıç eğitimi bilimsel niteliği yüksek bilgiler vermelidir öğretmenlere. Bilim, araştırma ve pedagojik pratiğe dayalı bir meslekî tekâmül projesi saptanmalıdır.

Öğretmen kuruluşları, Üniversitelerle yüksek öğrenim kurumlarının, öğretimin daha alt kademelerindeki faaliyetlerle yakından ilgilenmeleri için mücadele etmelidirler (örneğin, öğretim sorunlarında uzmanlar yetiştirmek, öğretmenler için okul sonrası tekâmül kursları düzenlemek, öğretmenleri meslekî seviyelerini yükseltmeye teşvik etmek, eğitim üzerinde deneyler ve araştırmalar yapmak, öğretmenlik mesleğini araştırma çalışmaları ile bütünleştirmek gibi).

Bütün bu sorunlar bakımından, UNESCO/İLO (Uluslararası Çalışma Teşkilâtı) tarafından eğitim personelinin durumu hakkında alınan tavsiye kararlarının ve örgütlenme ve dernek kurma özgürlüğü ile ilgili olarak imzalanan çeşitli İLO anlaşmalarının, öğretmen taleplerinin yerine getirilmesi ve sendikal özgürlükler için mücadele eden öğretmen kuruluşlarının elinde sağlam ve etkin birer araç teşkil ettiklerine inanıyoruz. Öğretmen kuruluşları bu araçları kullanmalıdırlar. Bazı hükümetler bu anlaşmaları henüz onaylamamışlardır, onaylamış olanlardan bazıları da buna rağmen anlaşmaları sık sık çiğnemektedirler.

Amaçlarımızı gerçekleştirebilmek için FİSE, bir yandan çeşitli alanlarda ve değişik biçimlerde kitle savaşımızı sürdürürken, UNESCO ve İLO ile işbirliği yaparak bu yolda elinden gelen çabaları harcamaktadır. Henüz bu kuruluşlar bünyesinde bütün bu amaçlarını gerçekleştirememiş olmakla birlikte, öyle sanıyoruz ki, UNESCO ile İLO'nun bu amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusundaki eğilimlerinde bir ilerleme (Devamı sayfa 19'da)

## HUKUK YAZILARI

İlhami SOYSAL

Özellikle 12 Mart sonrası, ülkemizde hukuk kavramının pek de geçerli bir kavram olmadığını, hukukun da pekâlâ keyfe göre uygulanabildiğini, yasaların gerektiğinde bir kenara konabileceğini, minarelere pekâlâ kılıf geçirilebileceğini gösterdi.

Yasalar ne kelime, anayasaların bile dilendiği gibi orasına burasına dokunulduğu bir dönemde, soyut hukuk kavramının ardından koşup hukukun üstünlüğünden söz etmek iyi niyetten de öteye safillikten başka anlama gelir mi kestirmek zordur. Ne var ki, insanoğlu, doğduğu andan itibaren öylesine şartlandırılıyor, öylesine birşeylere bağlanmak zorunluluğuyla burun buruna bırakılıyor ki, şöyle, ya da böyle, gene de bir yerde bir hak, hukuk, adalet lafı edilmeden yapılamıyor.

İnsanoğlu azıcık okumuş yazmışsa, azıcık mürekkep yalamışsa, bir yerde, «Anayasaya göre bu benim hakkımdır» diyebiliyor, «yasalar beni korur» diye düşünebiliyor. «Hak» diyor. Bütün bunlar denince de, hukuk lafı, hukuk kuralları geçerli olsun olmasın ortaya çıkıyor.

Oysa, bundan binlerce yıl önce Eflatun, ünlü «Devlet» adlı kitabında Trasymakhos'un ağzından hakkı, hukuku, yasayı, doğruyu şöyle anlatır ki, galiba en doğru tanım ve anlatım da budur:

«Eğer hükümet kanunları, kendi işine geldiği gibi kurar, Demokratik demokratlığa uygun kanunlar, tyrannis tyrannis'e uygun kanunlar kurar, ötekiler de tıpkı böyle; bu kanunları kurmakla kendi işlerine gelen şeylerin idare edilenler için de doğru olduğunu söylerler; kendi işlerine gelenden ayrılana da, kanuna, hakka karşı geliyor diye cezalandırırlar. İşte dostum benim dediğim şudur: Doğruluk her şehirde birdir, yani kurulmuş olan hükümetin işine gelen şeydir; kuvvet onun elindedir. Bundan, doğru dürüst muhakeme etmesini bilen bir adam şunu çıkarır: Doğru olan şey hep birdir, yani kuvvetlinin işine gelen şeydir...»

İşte hukuk anlayışı üstünde böyle karamsar laflardan sonra, gene de insanoğlunun başı çok sıkıştığında, bir yere sığınmak istediğinde, barınaklardan biri sayılacak olan hukuk üstüne bir kitap yayınlandı şu günlerde. Mütevazî isimli bir kitap: Hukuk Yazıları...

Hukuk Yazıları, TÖB-DER Hukuk Danışmanı Avukat Halit Çelenk'in son bir kaç yıl içinde, çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanmış, hukukla ilgili makalelerinden bir derleme kitabıdır. Ama öyle bir derleme ki, her evin kitaplığında mutlaka bir tane si bulunmalı. Zira kitap, derlenmiş makaleleriyle

bir bütün oluşturup, bir el kitabı, sıkıştıkça bakılacak bir kılavuz niteliğini taşıyor.

Halit Çelenk'in 54 makalesi derlenmiş Hukuk Yazıları'nda. Bunlardan bir kaç tanesinin adlarını sıralarsak, kitabın nelerden söz ettiğini daha kolay anlamış olursunuz:

Kitap Toplama Kararları — Yasak Kitap Sorunu — Kitap ve Zoralım — Sorgu — İşkence ve Sorgu — İşkence Suçları — Ceza Davalarında İkkar — Savunma Hakkı Kısıtlanabilir mi? — Memur ve Politika — Memura Grev Yasası Anayasaya Aykırıdır — Yeni Dernekler Yasası ve Politika — Dernek Kapatma — Sendika ve Sendikal Haklar — Basında Ceza Sorumluluğu — Basın Suçlarında Dava Süresi — Lüzumu Muhakeme Kararları — Ses Bantları Delil Değeri Taşır mı? — Şiddet Eylemleri — İftira Suçu — Düşünce Suçları — 141/142 ve Cebir Unsuru — ...vb...

Söyle rastgele bazı yazı adlarını sıraladığımı Hukuk Yazıları adlı kitapta, hukuk okumamış, hukukla uzun boylu ilişkisi olmamış ama vatandaş olarak her zaman hukuksal işlemlerle burun buruna gelebilecek her vatandaşın kafasını kurcalayan pek çok soruya yanıt bulmak olanağı var.

Avukat Halit Çelenk, Hukuk Fakültelerinde teorik olarak okutulagelmekte olan hukukun en azından çeyrek yüzyıl pratiğini yapmış bir büyük hukuk ustası olarak, pek çok kimsenin güncel sorunlarına yanıt getiriyor. Zaten kitabın asıl önemli yanı da burası... Hukuk Yazıları'nda hukuki çok bilmişliklerle karşılaşmayacaksınız. Çok açık, pek anlaşılır bir dille, hakkınızda bir yargı organı kararı mı var buna itiraz mı etmek istiyorsunuz, tezyin mi edeceksiniz, yazılı emir mi gerekiyor, ne yapmanız gerekir, Halit Çelenk'i okuyarak öğrenebiliyorsunuz. Son yılların tartışma konuları olan af, işkence ceza uygulamaları gibi konulara mı aklınızı taktınız? En serinkanlı ve teori ile pratiği birleştirmiş bir namuslu hukukçunun gözü ile bu tartışmalarda doğru nedir sorusunun yanıtını da bulabiliyorsunuz? Velhasıl kelim, TÖB-DER yayınlarından ikincisi olarak ortaya çıkan Avukat Halit Çelenk'in Hukuk Yazıları, 12 Mart sonrası karanlığının sona ermesinden sonraki tanyeri aydınlığı gibi bir kitap. Özellikle aydınlar, öğretmenler, üniversite öğrencileri, okur yazar herkes bu kitaptan edilmeli, hukuksal, konularda aydınlanmalıdır.

(Hukuk Yazıları — Avukat Halit Çelenk  
TÖB-DER Yayınları 2 — Ankara 1974  
434 sayfa 20 lira)

## M E K T U P

Pakize TÜRKÖĞLU

«Sevgili Öğretmenim,

Herhalde beni hatırlamazsınız... Sınıfta bıraktığınız öğrencilerin sayısı okadar çok ki... Oysa ben sizi, meslekdaşlarınızı, eğitim diye adlandırdığınız bu işi ve sınıfta bıraktığınız bütün çocukları defalarca düşündüm. Bizleri tarlalara, fabrikalara sürüyor, unutup gidiyorsunuz... Mecburi eğitim sınıfta bırakmak hakkına sahip değildir...

İki yıl önce okula başladığımda beni ürküttünüz... Fakirlerin çekingenliği oldukça eskilere dayanır. Sorunların zorluğu hayatta karşılaşılan zorluklara göre ayarlanmalı... Zorlukları çoğaltarak çocuklarla savaşıyor gibi bir haliniz var... İnsanlar şüpheli olurlar. Burjuva çocuklarına özel ders verdiğinizizi düşünebilirler... Devlet dağlılara ikinci dereceden bir ilkokul fırsatı verdi...

Sınıfta bırakmak çalığa kurşun sıkmaya benzer. Çalıhtaki ya bir tavşan ya da bir çocuktur. Ne olduğu zamanla belli olacaktır... İlkokulun sonunda on bir kişi öğretmenin hatası yüzünden okulu terk etti... (Okul herkese açıktır, herkesin sekiz yıl okuma hakkı vardır. Bütün vatandaşlar eşit haklara sahiptir) ama on bir çocuk hariç... Bunların hiçbirisi burjuva çocuğu değildir... Yediğimiz her lokmada okuma yazma öğrenmemiş bir insanın emeğinden ve acısından bir parça vardır...

Bu kanunları çıkaran öğretmen değildir ama, böyle bir kanunun varlığından haberdirdir ve bir yoksulu sınıfta bıraktığı zaman okuldan ayrılmayı düşüneceğini bilir... Yine de öğretmen sınıfta bırakmak için yanıp tutuşuyorsa yapacağı tek şey bu isteğini zengin çocuklarında tatmin etmelidir... Sizin uzattığınız el onu hepten okul dışına itmek içindi...

Burjuvaların da problem çocukları vardır ama onlar başarıya ulaşır. Gianni'nin babası anayasanın üçüncü maddesini şöyle anlıyordu: Engelleri yıkmak öğretmen bayan Spadoli'nin görevidir... Engelleri yacak yerde özel dersler vererek eşitsizliği pekiştiren öğretmenler var... Sabah hepimize aynı dersi vermek için bizden para alıyorlar. Öğleden sonra ise burjuva çocuklarına özel ders vermek için zenginlerden para alıyorlar... Dünyada eşit olmayanlara eşit davranmaktan büyük haksızlık yoktur...

İşin en garip yanı da aldığınız paraları kenara atılan bizler ödüyoruz. Bütün kanunların Perino'ya (Doktorun oğlu) bir takım imkânlar tanımak ve temize çıkarmak için özellikle hazırlandıklarını görüldükten sonra artık kadere filan inanmıyoruz... İddia edildiği gibi öğretim sınıfsız değildir. Ancak devam etmek için parası olanlara sınıfsızdır... Ben olsaydım naaşınızı parça başına ödeyecektim... O zaman Gümni'ye nasıl davranacağınızı gördünüz...

Siz okulu en büyük dert gibi tanıttıktan sonra çocukların onu sevmesini nasıl beklersiniz? Okulu tiksinti verecek bir hale nasıl getirebiliyor ve Gianni'yi sokağa nasıl atabiliyorsunuz?... Perino'nun çıkarı için hazırlanmış bir programı artık uygulayamıyacaksınız... Yoksulların çocukları sizi ve programlarınızı değiştirecektir... Güçlü olan bizleriz... Sadakalar devri geçti artık, şimdi sınıf ayrıcalığına, açlığa, ırkçılığa, cahilliğe, sömürgeciliğe, savaşa karşı mücadele zamanıdır... En yüce yol insanın kendini başkalarına topluma adanmasıdır... **Mektubunuzu bekliyoruz. Adresimiz : Barbiana okulu.**

«Barbiana öğrencilerinden mektup» adlı kitaptan yanyana getirilmiş cümleler yukardaki parça. İtalya'nın bir köyünde okuldan ayrılmak zorunda bırakılan öğrencilerin devlete ait olmayan bir kurumda, kendi çabalarıyla kurtulmaya çalışırken bilinçlenmeleri bir öğretmene yazılan 122 sayfalık mektupla dile getiriliyor. Eğitim ve toplum düzeni bilimsel bir yöntemle irdelenip çözümler gösteriliyor. Bozuk yasaları ve tüm sorumluları öğretmenin kişiliğinde eleştirerek, özellikle bizim gibi geri kalmış ülkelerin öğretmenlerine anlamlı bir bildiri sunuyor Barbiana'lı gençler.

Bazı meslekdaşlar bozuk eğitim düzeninin suçlusunu öğrencilerimiz gibi bir tavır takınarak aksaklıkların savunucusu kesiliyorlar, çocuklara kıyıyorlar. Oysa öğretmene düşen, onlara kıymak yerine, bir yandan aksaklıkların nedenlerini anlayıp açıklayarak fire vermemelerine yardımcı olmak, bir yandan da yasaları yöneticileri zorlayarak kökten çözümler getirilmesi için uyarıda bulunmak, sorunu kamu oyuna yansıtmaktır. Değilse durumdan ülkenin çoğunluğu olan işçi-köylü çocukları, fakir semt halkı zarar görecektir. Diğerleri kişisel tedbirler ve özel olanaklarla, ya da devletin genel olanaklarını kendi çıkarları için kullanarak (Özel dersler, dershaneler, zengin esmtlere iyi okullar gibi.) gemilerini kurtaracaklardır.

«Barbiana öğrencilerinden mektup» öğretmenin bu yanlış tutumunu en yerinde sözlerle, istatistiklerle, bilimsel dayanaklara oturtarak çarpıcı bir dille vurgulamakta, fazla lâfa kaçmadan doğru yolu göstermektedir.

Öğrencileri küçümseyen, onları anlamayan, «eşit koşullar içinde olmayanlara eşit davranma» çabasına düşerek, dürüstlük adına özellikle yoksul çocuklara kıyanların, tüm öğretmen öğrenci ve yöneticilerin okuması, duyması gerekli bir mesaj adı geçen kitap.

(1) Gözlem Yayınları, P.K. 966 İstanbul

# “NAZIM HİKMET ÜZERİNE,,

Hikmet ALTINKAYNAK

Nazım Hikmet için bugüne değin çok yazıldı. Pek çok kitaplar yayımlandı. Elbette onun için yayımlanacak, daha çok kitaplar olacaktır. Bu, bir tabunun yıkılmasıdır en azından. Buna emeği geçenlerden biri de eleştirmen Zühtü Bayar'dır. «Nazım Hikmet Üzerine» adlı incelemesinde, Nazım Hikmet'in değişik alanlardaki ürünlerini, nesnel eleştiri anlayışıyla değerlendirerek, kitabını oluşturmuş.

Bir incelemenin sınırı nerde başlar, nereden biter? Her şeyden önce bunu, incelemenin yapıldığı konu ve konunun hacmi ortaya koyar. Arkasından zaman gelir. Doğaldır ki, incelemenin dünya görüşü, konulara bakış açısı, konu üstüne yeterli olup olmadığı; incelemenin niteliğini, tutarlılığını saptar.

Nazım Hikmet'in yaşantısı, sanatı, politik görüş ve düşünceleri kendisine karşı olanlarca bile kimi kez hayranlıkla karşılanmış, üstün bir değerdir. Bunun için de, sağcı bölükten ki bir zamanlar kavga arkadaşı olan ve bir kitabını Nazım Hikmet'e «ithaf» eden, ama sorunları faşizm durağına sapan peyani Safa da var. Bunun içinde, «Cumhuriyet Devri Türk Şiiri» diye antoloji düzenleyip, Nazım Hikmet'e de lütfen yer ayırarak, «tahliller» yapan Mehmet Kaplan da var. Bunun içinde, Nazım Hikmet'e ağzına alamayan, makamım, ünvanım gidecek diye korkuya kapılarak, kös kös gidip susanlar da var. Bu susanlar, ihmal edenler elbet unutacaklardır bir gün.

Eleştirmen Zühtü Bayar'ın kitabının ilk basımı 1967 de yapılmıştır. İkinci basımında genişletilmiş, yeni eklemeler yapılmış, Böylece, kitap 4 bölümü oluşturuyor:

I. Bölüm: Nazım Hikmet'in şiirlerinde Dünya Görüşü olarak Diyalektik Materyalizm.

Bu bölümde, Nazım Hikmet'in yaşantısıyla yapıtlarındaki dünya görüşü ve yaşam felsefesi üstünde durulmaktadır. Bu bölümde, «Nazım Hikmet'in kişisel yaşantısı ile hayat felsefesi ömrü boyunca bir birliktelik ve bir beraberlik içinde geçmiştir.» (S.20) Yargısına ulaşılmaktadır. Bu bölümün öteki yazıları ise, «Sanatta Öğreticilik», «Genel Diyalektik Yöntem», «Doğa Diyalektiği», «Tarihsel Maddecilik» başlıklarını taşımaktadır.

II. Bölüm: Bir Estetik Yapı araştırması, II. bölümün adı olmuş. Bu bölümde; «Büyük Sanatçı, Eleştiri ve Nazım Hikmet», «Dokuzuncu yıl Şiiri», «Bu şiir kimin?», Haksız bir Eleştiri», «Eleştiri Günlüğü'nden Seçmeler» adlı incelemeler yer alıyor. «Bu Şiir Kimin?» başlıklı yazı ilginç. Hele de DOSTLAA-AAAAR şiiri ..Şöyle başlıyor:

Dostlar

Gidiyorum

Dostlar

Ne

«Moskova»ya,

T Ö B — D E R

Ne başka yere hasret çektiğim için

Hayır

Hayır

Dostlar

Dostlar.

Kendi «VATAN» ımda

«Destan» koynunda,

Bir kuduz köpek gibi

«Dolar» karşılığında,

Öldürülmek istemiyorum.

(S. 81 - 82)

Bu şiirin, Nazım Hikmet'in olup olmadığı konusunda yazar, bir yargıya varıyor. Daha durulması bu şiirin üstünde.

Bölümün «Eleştiri Günlüğü'nden Seçmeler» de yazıldığı yılların edebiyat olaylarını yansıtmak bakımından, kimi kitapların değerlendirilmesi açısından okunmalı.

III. Bölüm: Nazım Hikmet'in Türk tiyatrosundaki yeri belirtiliyor. Bölüm adı olarak, Nazım Hikmet'in Tiyatrosu denmiş. Onun, oyun yazarlığı gözden geçirilerek, «Ferhat İle Şirin», «Kafatası», «Yöcu» ve «Enayi» oyunları üstünde durulmuş. Bunla kimi tiyatrolarca oynandığı için oynanıştaki yorum da değerlendirilmiş.

IV. Bölüm: Notlar ve Ekler.

Kitabın son bölümü olan bu bölümde: «Nazım Hikmet ve Doğa Bilimleri», «Nazım Hikmet'in Gözüyle Kemal Tahir», «Nazım Hikmet Üzerine, Dostlarıyla Bir Konuşma — Zühtü Bayar'la», «Nazım Hikmet Üstüne Kitaplar», «Nazım Hikmet Bibliyografyası» yer almaktadır.

Nazım Hikmet için gazete ve dergilerde yazılan yazılar kadar, kitap haline gelmiş olanlar da çok dedim başta. Bunlar ise, daha çok bir anının, orta yaşamışlığın izlerini taşımaktadır. Yani öznel değerlendirmelerle doludurlar. Oysa, Nazım Hikmet Üzerine'nin önemli oluşu, edebiyatımızda bu dalda ilk kitap olduğu kadar, nesnel bir değerlendirme yönü temini izlemesinden de ileri geliyor. Zekeriya Sertel'i «Mavi Gözlü Dev» i ve Rady Fish'in «Nazım'ın Çilesi» daha sonra yayımlanmış kitaplardır.

Zühtü Bayar, György Lukacs'ın bir sözünü «Edebiyat ve sanat eleştirmesiyle uğraşmayı göz alan kişi, yanılmayı da göze almalıdır.» yargısını almış, yanıldıklarını olabilir diye. Haklı. Dünyanın he an ve hızla değişmekte olduğu bir çağda yaşıyoruz. Bilimlerin bile yenilik ve değişim kaydettiği çağda Ama Zühtü Bayar'ın «Nazım Hikmet Üzerine» s örnekleri içinde en az yanılması olan, hatta olmayı bir incelemeler belgesi.

NAZIM HİKMET ÜZERİNE

Zühtü Bayar'ın incelemesi.

İkinci Basım, 1973.



## **Dernekler Yasası ve Dernek Faaliyetlerinin Amaç Dışına Çıkması**

**Avukat: Halit ÇELENK**

Derneklerin hukukla, yargı organlarıyla ilişkile-  
inde «siyasi faaliyette bulunmak», «amaç dışı faa-  
yet göstermek» iddiaları ve bu iddialara dayalı ola-  
ak açılan kamu davaları önemli bir yer tutmaktadır.

Geçtiğimiz yıllarda dernekler ve kamu personeli  
endikaları hakkında, siyasi faaliyette bulundukları  
leri sürülerek sayısız davalar açılmış, toplu basın  
mahkemelerinin koridorları dernek ve sendika yöne-  
ticileri ve yayın organlarının sorumlu yönetmenleri  
le dolup taşmıştır. Son aylarda da dernekler hakkın-  
a açılan davalar arasında «amaç dışı faaliyet gös-  
ermek» iddialarıyla açılan davalar yoğunluk kazan-  
mıştır.

Biz burada konuya ilişkin düşüncelerimizi özet  
alinde de olsa açıklamak istiyoruz.

### **GEÇMİŞ UYGULAMA**

1630 sayılı yeni Dernekler Yasası yürürlüğe gir-  
meden önce ve 3512 sayılı eski Cemiyetler Kanunu  
e 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası yü-  
rülükte iken, dernek yöneticileri ve yayın organları-  
nın sorumlu yönetmenleri hakkında «siyasi faaliyette  
bulundukları» iddia edilerek sık sık davalar açıldı.  
'oplu Basın mahkemelerinde görülen davalar arasında  
u tür iddialarla açılan davalar önemli bir yer tutu-  
ordu.

Gerçekten son Anayasa değişikliği ile yürürlük-  
en kaldırılan 624 sayılı Devlet Personeli Sendikaları  
Yasasının 14. maddesinin (a) bendi, memur sendika-  
larının siyasi faaliyette bulunmayacakları hükmü-  
ü koymuştur. Her ne kadar 3512 sayılı Cemiyetler  
Kanunu bütün derneklerin siyasi faaliyette bulun-  
malarını yasaklamamış ve bu yasaklamayı yalnız ög-  
enci dernekleri için kabul etmiş ise de 648 sayılı Siya-  
i Partiler Kanunu'nun ikinci maddesine dayanılarak  
e bu maddenin «Dernekler... Belli bir siyasi partiyi  
esteklemek veya desteklememek yahut siyasi parti-  
r arasında işbirliği sağlamak amacını güdemezler»  
ükmünü ele alarak dernek yöneticileri hakkında bu  
ür davalar açılıyordu.

Bu nitelikteki davalar yıllarca görüldü. Davalar  
örülürken «siyasi faaliyet»in ne olduğu, hangi faali-  
yetlerin siyasi nitelik taşıdığı, hangi hallerde bir der-  
eğin siyasi faaliyette bulunmuş sayılacağı hususları  
artışıldı. Yargı organları bilim adamlarının düşün-

celerine, bilirkişilerin raporlarına başvurdular. Konu  
Yargıtay dairelerince incelendi ve görüşler ortaya ko-  
nuldu.

Bu uzun uygulama siyasi faaliyetin niteliğini a-  
çıklığa kavuşturdu. Böylece varılan sonuç şu oldu:

Siyasal eylem, siyasi iktidar etrafında mücade-  
dir. Bu tür bir iktidar mücadelesine katılmadır. Bu  
mücadele bir siyasi partiyi destekleme ya da ikti-  
darda bulunan bir partiyi iktidardan uzaklaştırma  
amacı ile olur. Ancak bu takdirde siyasi eylemden  
söz edilebilir. Bunun dışında genel yurt sorunları ile  
uğraşmak, bunlar üzerinde düşünce açıklamak siya-  
sal eylem olarak kabul edilemez. Örneğin toprak re-  
formu, petrol sorunu, Kıbrıs sorunu, NATO, Genel Af,  
ikili anlaşmalar, vb. konular tüm Türkiye halkını,  
tüm yurdu ilgilendirdiğinden bunlar üzerinde düşün-  
ce açıklamak, siyasi faaliyet olarak ele alnamaz ve  
bu tür faaliyetlerden ötürü dernekler ve sendikalar  
suçlanamaz. (Bu konuda ayrıntılı bilgi, Yargıtay ve  
mahkeme kararları için bakınız. Hukuk Yazıları —  
Halit Çelenk. TÖB-DER Yayınları No. 2 Sayfa. 79,  
Yeni Dernekler Yasası ve Politika)

### **UYGULAMA'DAN DERNEKLER YASASINA**

Yıllarca süren uygulama, bilirkişi raporları, mah-  
keme ve yargıtay kararları 1630 sayılı Dernekler Ya-  
sasının hazırlanmasında etkili oldu. Böylece anılan  
yeni yasanın «kurulması yasak dernekler» başlıklı 4.  
maddesinin (İ) bendi ile siyasi faaliyet tanımlandı. Bu  
tanımlamada Siyasi Partiler Kanununun 2. madd-  
sinden yararlanıldı. Tanımlama şöyledir:

«Belli bir siyasi partiyi desteklemek veya aley-  
hinde çalışmak, yahut siyasi partiler arasında işbir-  
liği sağlamak, veyahut T.B.M.M. üyeliği veya mahalli  
idareler veya mahalle muhtarlık yahut ihtiyar heyeti  
seçimlerinde bir siyasi partiyi veya adaylarından birini  
veya birkaçını, veyahut bağımsız bir adayı veya a-  
dayları desteklemek veya kazanmalarını önlemek,  
yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak.»

Bu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra artık  
siyasi faaliyetin tanımında, hangi faaliyetlerin siyasi  
faaliyet sayılacağı ya da sayılmıyacağı konusunda  
bir duraksama olacağını sanmıyoruz. Çünkü bu faali-  
yetin ne olduğu yukarıya alınan yasa maddesinde a-  
çıklığa kavuşturulmuştur.



Bu açıklamalardan sonra ortaya, yanıtlanması gereken şu soru çıkmaktadır:

Geçmiş uygulamanın özetlenen bu sonucu ve anılan yasa karşısında, siyasi faaliyet sayılmıyan «yurt sorunları» üzerine düşünce açıklamak Dernekler Yasasına göre «amaç dışı faaliyetler» sayılabilir mi? İşte bu sorunun açıklığa kavuşturulmasında yarar vardır.

## AMAÇ DIŞI FAALİYETLER VE YURT SORUNLARI

Dernekler Yasası, 4. ncü bölümünde ve 35. ncü maddesinde dernekler için yasaklanmış olan faaliyetleri sayarak göstermiştir.

Bu yasak faaliyetler şunlardır:

«Dernekler,

I — a) Tüzüklerinde gösterilen amaç dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar.

b) Rejim, doktrin veya ideolojileri itibariyle kanunların yasak ettiği amaç ve faaliyetleri benimseyen bir Devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği, topluluğu veya bu amaç ve faaliyetleri benimseyen ölü veya yaşayan kişileri; övmek maksadiyle toplantı ve yayın yapamazlar. Bunlar adına yardım toplayamazlar ve sair faaliyetler gösteremezler.

c) Silâhlı Kuvvetler hizmetleri ve Silâhlı Kuvvetler personelinin bütün hakları ile ilgili kanuni hükümlerin uygulanmasına veya yeni hükümler konmasına dair faaliyette bulunamazlar.

II — a) Dernek yöneticileri derneği temsilen dernek amaçlarına uymayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamaz veya beyanda bulunamazlar, ve dernek mensuplarını da bu yolda harekete teşvik edemezler.

b) Öğrenci dernekleri, her ne şekilde olursa olsun siyasi amaçlarla kurulamazlar.

Öğrenci dernekleri ancak, kuruldukları eğitim ve öğretim kurumuna kayıtlı öğrenciler tarafından o kurumun öğrencilerinin, beden ve ruh sağlıklarını korunması, beslenme, çalışma, dinlenme ve boş zamanlarının değerlendirilmesi gibi, sosyal veya eğitim ve öğretimle ilgili ihtiyaçlarını karşılamak, öğrencileri kurum idaresi ve diğer kuruluşlar nezdinde temsil etmek amacıyla kurulabilir.

Öğrenci dernekleri hiçbir şekil ve surette siyasi veya öğrencilikle ilgisi olmayan faaliyette bulunamazlar.»

Biz burada konumuzu ilgilendiren amaç dışı faaliyetler üzerinde duralım ve anılan 35 inci maddenin I/a bendinde gösterilen «Amaç dışında herhangi bir faaliyet» sözlerinden ne anlaşılmak gerektiğini saptamaya çalışalım:

Maddenin gerekçesinde şöyle denilmektedir:

«Derneklerin tüzüklerinde belirtilen amaç çerçevesinde faaliyette bulunmaları esastır. Ancak geçmişte birçok derneklerin tüzüklerinde belirtilen amaçla ilgili olmayan faaliyetler içine girdikleri bir vakıf olarak karşımıza çıkmıştır.

«Bu kabil kanunsuz durumlara meydan vermek için maddenin I No. lu fıkrasının a bendinde dernek faaliyetleri için genel yasak belirtilmekle beraber b ve c bendlerinde derneklerin amaçları dışında kanunla yasaklanmış bir takım doktriner ve ideolojik

eylemlere girişmesi toplantı ve yayın yapmaları v ayrıca Silâhlı Kuvvetlerin hizmet ve personeline dair uygulanan veya uygulanması gereken kanunlara dair faaliyetlerde bulunması yasaklanmıştır.»

Bu gerekçeden de anlaşılacağı gibi 35 ncü maddenin a bendinde gösterilen yasak, genel olarak gösterilmiş bir yasak olup bu yasaklar b bendinde ve on izleyen diğer bendlerde somutlaştırılmıştır.

Acaba yukarıda yazılı a bendi yani «amaç dışı faaliyetler» sözleri, maddenin diğer fıkra ve bendlerinde yazılı yasaklardan başka yasakları içermekte midir?

Bu soruya olumlu cevap vermek gerekir. Çünkü maddenin a bendi genel nitelikte bir yasaklama getirmiştir. Uygulamada hakimler hangi faaliyetlerin amaç dışı faaliyetler olup yasaklanmış olduğunu ve hangi faaliyetlerin bu yasaklamanın dışında kaldığını saptayacaklardır. Örneğin bir dernek kurulduktan sonra kazanç paylaşmak yolunda faaliyetlerde bulunabilir. Bu faaliyetlerin amaç dışı faaliyetler olarak nitelenmesi ve dernek yöneticileri hakkında yasanın ilgili hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

## YURT SORUNLARI

«Yurt sorunları» üzerinde düşünce açıklaması «amaç dışı faaliyetler» den sayılabilir mi? Bir dernek yurt sorunları üzerinde örneğin: toprak reformu, petrol davası, Kıbrıs olayı, NATO, Haşhaş ekimi, gen. af gibi konular üzerinde düşünce açıklasa böyle bir eylem yasak faaliyet olarak kabul edilebilir mi? Böylece derneğin amacı dışına çıktığı iddia edilebilir mi?

İnancımıza göre derneklerin «yurt sorunları» üzerinde düşünce açıklamaları «amaç dışı faaliyetler» olarak nitelenemez ve böyle bir eylemden ötürü derneklerin yöneticileri suçlanamaz. Çünkü:

1 — Anayasamızın 20 ncü maddesi şöyle demektedir:

«Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlarını söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.

«Kimse düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz.»

Yasalarımız gerçek kişilerle tüzel kişiler arasında düşünce açıklama hak ve özgürlüğü açısından bir ayırım yapmamıştır. Herhangi bir gerçek kişi bu hakla ne kadar sahip ise bir tüzel kişi de örneğin bir dernek veya sendika da o kadar sahiptir.

2 — Yurt sorunları tüm Türkiye halkını, tüm yurdu ilgilendiren sorunlardır. Bu sorunların doğru dan doğruya şu ya da bu siyasal parti, şu ya da bu siyasal iktidar ile ilgisi yoktur. Bu sorunlar hiçbir siyasal parti ya da iktidara maledilemez. Bu sorunların yanında ya da karşısında olmak, herhangi bir partinin ya da siyasal iktidarın yanında ya da karşısında olmak anlamına gelemmez. Bu yönden böyle bir tutumun siyasal faaliyet niteliği de söz konusu olamaz.

Bu yurt meseleleri üzerinde her vatandaş, her gerçek ve tüzel kişinin söz hakkı vardır. Anayasamızın bu hak kısıtlanamaz. Bu temel hakkın kısıtlanması Türkiye halkının ve yurdun çıkarlarına aykırı düşer.

urt sorunları üzerinde düşünce açıklamalarını en-  
eller herhangi bir hüküm de yoktur.

Ceza yasamızda ve ceza hükmü taşıyan diğer  
zel yasalarımızda da böyle bir davranışı suç sayan  
cezalandıran herhangi bir maddeye rastlanamaz.  
halde böyle bir suçlamanın yasal dayanağı bulun-  
mamaktadır.

Kaldı ki anayasamız düşünce açıklama hakkını  
erçek ve tüzel kişilere tanıdığına göre, herhangi bir  
aşanım bu temel hakkı kişilerden geri alması düşü-  
ülemez. Böyle bir hükmün anayasaya ters düşeceği  
çıktır.

Bu yönden de Dernekler yasasının 35/a madde-  
ndeki amaç dışı faaliyetler yasağını yurt sorunla-  
na kadar uzatmak ve bu tür davranışları anılan  
taddenin kapsamı içinde düşünmek olanaksızdır.

### SONUÇ

Yurt sorunları, tüm Türkiye halkını ve tüm yur-  
u ilgilendiren sorunlardır. Her vatandaşın, her ger-  
ek ya da tüzel kişinin, örneğin dernek ve sendika-  
rının bu sorunlar üzerinde düşünce açıklama hakları  
nayanın güvencesi altındadır. Bu hak temel hak-

landırılır. Yasalarımızda bu hakkı ve onun kullanı-  
masını suç sayan ya da engelleyen bir hüküm yoktur.  
Böyle bir hakkın kısıtlanması Anayasamıza da ters  
düşer. Dernekler yasasının yasak faaliyetleri gösteren  
35 nci maddesi ve diğer maddeler de böyle bir yasak-  
lama getirmemiştir. Bu tür bir eylem siyasal bir faa-  
liyet olarak nitelenemez.

Bütün bu nedenlerle Derneklerin yurt sorunları  
üzerinde düşünce açıklaması yasaya aykırı olmadığı  
gibi bu derneklerin kendi tüzüklerinde yazılı ama-  
ların dışına çıktıkları yolundaki bir iddiaya da daya-  
nak olamaz.

### Düzeltilme :

Geçen 79 sayılı Bültenimizin 18 inci sayfasında  
ikinci sütununda ve sondan üçüncü paragrafta «Bir  
derneğin...» sözleriyle başlayan cümle yanlış çıkmış-  
tır. Doğrusu şöyledir: «Bir derneğin, TCY. nın 480 ve  
482 inci maddelerine göre kişisel dava açabilmesi  
için kamu yararına hizmet eden «Amme menfaatına  
hadim) derneklerden olması gerekir. (TCY. Madde:  
483) Düzeltir, özür dileriz.

### AST ANADOLU TURNESİNDE

Ankara Sanat Tiyatrosu (AST) 1 Mayıs —  
25 Haziran arasındaki Anadolu turnesinde, Ana-  
dolu halkıyla bütünleşerek 403. Kilometre Oyu-  
nunu 55 yerde oynadı. Bu turnede Anadolu hal-  
kının diğer oyunları da seyretme istemleri kar-  
şısında, AST Eylül ayında yapmayı amaçladığı  
İstanbul turnesinden vazgeçerek tekrar Anado-  
lu turnesine çıkıyor.

AST gücünü halktan alır, gücü halk olduğu  
için, onun istemlerini, sanatsal beğenilerini  
gözönüne alarak hareket eder. Ankara Sanat  
Tiyatrosu daha çok kitleye hitap etmeyi oyun-  
larını onlara götürerek görevci olmayı ama-  
lar. İşte AST 55 günlük turnesinde halkın is-  
temlerinden hareketle Bertolt Brecht'in «Hit-  
ler Rejiminin Korku ve Sefaleti» oyununu Ana-  
dolu'ya götürüyor.

Faşizmin baskı ve zulmünü ve buna karşı  
halkın kararlı mücadelesini sergileyen oyun,  
1974 sezonunda Ankara'da kapalı gişe oyna-  
mıştır.

1 Eylül'de Karadeniz'den başlayıp Doğu A-  
nadolu, Akdeniz ve Ege bölgesini dolaşacak olan  
AST, Ekim ayında 403. Kilometre, Hitler Reji-  
minin Korku ve Sefaleti, El Kapısı, Jan Dark  
Olayı oyunları ile İzmir'de olacak.

Anadoluya çıkan Hitler Rejiminin Korku ve  
Sefaleti oyununda şu oyuncular rol almaktadı-  
lar : Rana Cabbar, Rutkay Aziz, Meral Niron,  
Erol Demiröz, Yaşar Akın, Selçuk Uluergüven,  
Serap Kıran, Savaş Yurttaş, İhsan Sanıvar, Şe-  
ner Kökkaya, Adem Tolay, Ali Uyandırın, Ca-  
vidan Polatkan, Yaman Okay, Erdal Gülver, İ-  
şık Yeşilyurt, Harun Yeşilyurt, Serpil İnanc,  
Çerkes Altınteri, Süreyya Sarp.

### TÖB-DER'DEN ŞUBE VE ÜYELERİMİZİN ÖDEMELİ OLARAK İSTİYE BİLECEĞİ KİTAPLAR

| Kitabın Adı :                        | Yazarı :            | İndirimli<br>Fiyatı |
|--------------------------------------|---------------------|---------------------|
| 1. Hukuk Yazıları                    | Avukat Halit Çelenk | 10 TL.              |
| 2. İş ve Meslek Eğitimi              | İ. Hakkı Tonguç     | 5 TL.               |
| 3. Devrimci Eğitim Şûrası            | TÖS Yayını          | 10 TL.              |
| 4. Büyük Eğitim Mitingi              | TÖDMF Yayını        | 5 TL.               |
| 5. Büyük Eğitim Yürüyüşü             | TÖS Yayını          | 2,5 TL.             |
| 6. Öğretmenin Hukuk Rehberi          | TÖS Yayını          | 2,5 TL.             |
| 7. Savunma Stratejisi ve Ulusal Ordu | Haydar Tunçkanat    | 0,5 TL.             |
| 8. Montaj Sanayi                     | Hilmi Özgen         | 0,5 TL.             |
| 9. Dünya Olayları ve Dış Politikamız | İbrahim Çamlı       | 0,5 TL.             |
| 10. Toprak ve Tarım Reformu          | Sami Küçük          | 0,5 TL.             |
| 11. Türk Halkının Beslenme Sorunu    | Osman Nuri Koçtürk  | 0,5 TL.             |

## TERİMLER — KAVRAMLAR

«Ücretli işçilerin sömürülmesi yoluyla artı-değer getiren değer» olarak tanımladığımız sermayeyi (kapital) biraz daha yakından incelediğimizde, bu olgunun, üretim sürecinde iki yönlü bir nitelik gösterdiğini görürüz.

Kapitalist üretim sürecinde, kapital sahibi, sermayesinin bir kısmını üretim araçlarının satın alınmasına yatırır. Yani elindeki paranın belli bir miktarı ile fabrika binaları, makineler ve diğer ham maddeler, yakıt... v.b. satın alır. Üretimde kullanılacak olan bu araçların değeri **hiç değişmeksizin** ürüne aktarılır. Örneğin bir metrelik bir elektrik kablusunun fiyatının 4 TL. olduğunu ve bu kablounun yapımında harcanan bina, yakıt, hammadde ve makinenin toplam olarak 2 TL. tutarında olduğunu varsayarsak, bu bize 4 TL. lık kablo değerinin 2 TL. sinin üretim araçlarına harcanan miktardan ileri geldiğini gösterir. Bu miktar değişmez. 4 TL. lık bir değer içinde daima. 2 TL. lık payını muhafaza eder. Kapitalin bu kısmına - üretim araçlarının alınmasına yatırılan kısım — büyüklüğü değişmediği için bilimde «Değişmeyen (sabit) sermaye» adı verilir ve genellikle (c) harfiyle gösterilir.

Sermayenin diğer bölümüne gelince: sermaye sahibi üretim araçlarını satın aldıktan sonra elindeki paranın geri kalan kısmıyla iş gücü satın alır, yani fabrikasında çalıştırmak için ücretli işçi tutar. Daha önceden de bildiğimiz gibi işçiler yeni yeni değerler yaratırlar ve bu yeni değerler işgücünün değerini yani işçiye ödenen ücretin değerini kat kat artırır. Burada önemli olan nokta şudur: Üretim araçlarına ayrılan sermayenin büyüklüğü hiç değişmediği ve aynen ürüne geçtiği halde, sermayenin ücretli işçiler tarafından oluşturulan bölümü değişmekte daha doğrusu **artmaktadır**. Bir işçiye günde 50 TL. işgücünün karşılığı olarak ödeniyorsa o iş günü sonunda işçinin ürettiği değer 75 - 100 TL. yı bulmaktadır. Yani elde edilen ürünün içindeki işçi emeği payı, işçiye ödenen ücretten bir kaç kat fazladır. Bu da kapitalistin kârını oluşturur. Bundan dolayıdır ki, işgücü satın almakta kullanılan sermaye bölümüne «Değişken Sermaye» denir ve (v) harfiyle gösterilir.

(Baştarafı Sayfa 12'de)

görülmektedir. Bütün ilgili güçlerin UNESCO ve diğer uluslararası ve hükümetlerarası kuruluşlar içinde çalışmak için çabalarını birleştirmeleri ve bu amaçları gerçekleştirmek için hükümetler üzerinde baskıda bulunmaları gerektiğine inanıyoruz.

Sevgili meslekdaşlarım,

İşte sizlere öğretmen kuruluşlarının, yüksek öğrenim kurumlarının geliştirilmesine ve toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak için üstlenmeleri gereken belli başlı görevlerden bazılarını, kendi kanımıza göre, belirtmiş bulunuyoruz.

Bunlar ağır görevlerdir, ama gerçek ve temel gö-

Bütün bu olguları saptadıktan sonra akla bir soru geliyor.

Kapitalist sömürünün büyüklüğü nedir?

Sömürü oranı gerçekten söylendiği kadar fazla mıdır?

Basit bir matematik işlemle bu konuda gene bir fikir edinebiliriz. İşçinin bir günlük çalışma süresinin bir kısmında kendisine ödenen ücretin karşılığı olan emeği yarattığını, diğer kısmında ise aldığı ücretin dışında angarya olarak kapitalist için, onun kârını meydana getiren artı-değeri ürettiğini görmüştük. İşçinin kendisine ödenen emeğine «gerekli emek» ve ödenmeyen fazla emeğine ise «artı-emek» dersek; artı-emeğin gerekli emeğe bölünmesi ile bir sömürü yüzdesi elde edebiliriz:

artı - emeğin değeri

$$\left( \frac{\text{artı - emeğin değeri}}{\text{gerekli emeğin değeri}} \times \% 100 \right)$$

Gerekli emeğin değeri

İşçiye gerekli emek miktarını yani işgücünü karşılığını kapitalist ödemekteydi. O halde gerekli emek yerine işgücünü ödemekte kullanılan değişken sermayeyi koyabiliriz:

Artı - emeğin değeri

$$\left( \frac{\text{artı - emeğin değeri}}{\text{değişken sermaye değeri}} \times \% 100 \right)$$

değişken sermaye değeri

1908 yılında Çarlık Rusyasında 2.254.000 işçi toplam olarak 555.700.000 ruble yani bir yılda 246 rublelik bir ortalama ücret alıyorlardı. Kapitalistlerin kârı ise yine toplam olarak 568.700.000 rubleyi buluyordu. Yani her işçi kapitaliste yılda 252 rublelik bir kâr üretmiş oluyordu.

Bu hesaptan da görüldüğü gibi ücretli bir işçi çalışma süresinin kısa bir bölümünde kendisi için asıl büyük bölümünde ise kapitalist için çalışmak tadır ve artı-değer oranı da % 100'ü aşmaktadır.

Kapitalizm geliştikçe artı-değer oranı artar. Bir çok kapitalist ülkede bu oran % 200 - 400 ü bulmaktadır. Olay bu sömürü sisteminin doğal bir sonucudur, çünkü kapitalist düzen kapitalistlerin daha fazla kazanması, daha fazla kâr etmesi, işçilerin emeğinin ise alabildiğine sömürülmesi esası üzerine kurulmuştur.

revlerdir. Eğer gelişmekte olan ülkeler öğretmenler ve öğretmen örgütleri, halkların tam bağımsızlık ve ilerleme yolundaki yürüyüşlerinde üzerlerine düşen sorumlulukları gerçekten ve ciddi olarak yüklenmek istiyorlarsa, bunları mutlaka yerine getirmeleri gerekir. Bu görevler aynı zamanda, yeryüzünde barışa ve ilerlemeye yürekten bağlı tüm güçler tarafından yürütülen mücadelenin de ayrılmaz birer parçasıdır.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim

**Çeviren: Şiar Yalçın**

(\*) 23-25 Ocak 1973 tarihleri arasında Hindistan'ın Kalküta kentinde «Öğretmen Kuruluşları, Yüksek Öğretim Kurumları ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Kalkınma» Asya Kollokyomuna sunulan rapordur.

# OĞÜTLER

Nazım HİKMET

Dünyadan, memleketinden, insandan  
Umudun kesik değil diye  
Ya ipe çekilirsin ya atılırsın içeriye.  
Yatarsın on yıl, on beş yıl  
Daha da yatacağından başka.  
«Sallansaydım bir bayrak gibi ipin ucunda keşke»  
Demiyeceksin  
Yaşamakta ayak direyeceksin.  
Belki bahtiyarlık değildir artık  
Boynunun borcudur fakat  
Düşmana inat bir gün fazla yaşamak.  
İçerde bir tarafınla yapayalnız kalabilirsin  
Kuyunun dibindeki taş gibi.  
Fakat öbür yanın  
Dünyanın kalabalığına öylesine karışmalı ki  
Sen ürpermelisin içerde,  
Dışarda kırk günlük yolda yaprak kımıldasa.  
İçerde mektup beklemek  
Yanık türküler söylemek  
Bir de günlerini tavana dikip sabahlamak  
Tatlıdır, ama tehlikelidir  
Unut yaşını, koru kendini bittin,  
Bir de bahar akşamlarından.  
Bir de ekmeği son lokmasına dek yemeği.  
Bir de ağız dolusu gülmeyi  
Unutma hiçbir zaman.  
Bir de, kimbilir,  
Sevdiğin kadın seni sevmez olur.  
Ufak iş deme  
Yemyeşil bir dal kırılmış gibi  
Gelir içerdeki adama.  
İçerde, gülü bülbülü düşünmek fena  
Dağları deryaları düşünmek iyi.  
Durup dinlenmeden okumayı yazmayı  
Bir de dokumacılığı tavsiye ederim sana  
Bir de ayna dökmeyi  
Velhasıl,  
İçerde on yıl  
On beş yıl, daha da fazlası hattâ  
Geçirilmez değil, geçirilir.  
Kararmasın yeter ki,  
Sol memenin altındaki

Cevahir.

ilki, yetmiş altı gün :

sessiz düşmanlığında üstüme kapanan kapının;

sonra, saç bir geminin baş altında yedi hafta.

Lâkin yenilmedik,

kafam :

ikinci bir insandı yanımda.

Çoğunun yüzünü unuttum büsbütün,

Yalnız, çok ince, çok uzun bir burundur aklımda kalan,

halbuki kaç kere karşımda oturup dizildiler.

Bir tek kaygıları vardı, hakkımda hüküm okunurken :

heybetli olmak.

değildiler.

### ŞUBELERİMİZİN TEMSİLLERİ HK.

Türkiye Yazarlar Sendikası'ndan Genel Merkezimize gönderilen bir yazıda aynen şöyle denilmektedir:

«Sendikamız üyesi kimi yazarlarımızın kendilerinden izin alınmadan, oyunları TÖB-DER aracılığıyla oynanmaktadır.

«Yazarlarımızın haklarını korumak amacıyla yazarlarıyla anlaşma yapılmasının oynatılmak istenen oyunlara derneğiniz salonlarında izin verilmemesi rica ederiz.»

Bundan böyle tüm şubelerimizin yukarıda belirtilen noktaya dikkat etmelerini, şubemiz adına temsil vermek isteyen tiyatrolardan oyun yazarı ile yapılan anlaşmayı istemelerini, böyle bir anlaşma yoksa oyunu oynatmamalarını, ayrıca şubelerimizin yazarından izin almadan oyun sahneye koymamalarını önemle rica ederiz. Saygılarımızla.

**TÖB-DER Merkez Yürütme Kurulu**

### YENİ ADIMLAR

Aylık Sanat ve Siyaset Dergisi

Sayısı : 10 TL.

Yıllık Abonesi : 75 TL.

Altı Aylığı : 40 TL.

Abone ve Havale Adresi: Orhan Suda

P. K. 1 Sirkeci - ANKARA

**is ve  
meslek  
eğitimi**  
**ismail hakkı tonguç**

töb-der yayınlarından  
ilki olarak çıktı

\*isteme adr:  
GAZİ MUSTAFA KEMAL BULVARI 14/1/ANKARA

### BİZE GELEN YAYINLAR YENİ UFUKLAR

Aylık Sanat, Düşünce Dergisi

Sayısı : 5 TL., Yıllık Abonesi : 60 TL.,

Altı Aylığı : 30 TL.

Yazışma ve Havale Adresi : Yeni Ufuklar,

PK. 1034 Karaköy/İSTANBUL

VARLIK

Sanat ve Fikir Dergisi

Sayısı : 4 TL., Yıllık Abonesi 44, Altı Aylığı 23 TL.

Havale ve Yazışma Adresi : İstanbul Cad.

Cağaloğlu Yokuşu, No: 40 - İSTANBUL

yarı açık faşizmin, en ağır baskı ve zulmünü yoğunlaştırdığı, Türkiye öğretmenleri ve onun en güçlü örgütü olan TÖB-DER'le diğer demokratik güçlerin ve örgütlerin faşizme karşı demokrasi uğraşları, 14 Ekim 1973 seçimlerinde olumlu sonuçlarını vermiş, 7 Şubat 1974'te demokrasi ve özgürlük yanlısı bir hükümetin işbaşına gelmesini sağlamıştır. Faşizmin baskı ve zulmüne yığıtçe direnen örgütümüz, demokrasinin boyutlarını genişletme ve demokrasiyi güçlendirme girişimlerinde tüm gücüyle hükümeti destekleyeceğini ve yardımcı olacağını kamuoyuna duyurmuştur.

Ulusal amaçlardan saptırılmış bir eğitim ve öğretim sisteminin uygulandığı, bu sistemi uygulatmak ve devrimci öğretmenleri kıydırmak için faşizmin oluşturduğu kadroların ve bu kadrolarla hiçbir zaman uyum içinde olmayan öğretmenlerin bulunduğu Millî Eğitim Bakanlığı görevini 7 Şubat 1974'den bu yana yürütmektesiniz. Görevi aldıktan sonra eğitim ve öğretimdeki aksaklıkların giderilmesi için çalışacağınızı, bu konuda öğretmenlerden yardımcı olmalarını isteyeceğinizi, yıllardan bu yana biriken öğretmen sorunlarını çözümleyeceğinizi, eğitim sorununu köklü atılımlarla çağdaş eğitim anlayışına yaklaşımla halledeceğinizi, geçmiş iktidarların eğitimdeki kasıtlı yanlışlıklarına katılmış, öğretmen kıyımında uzmanlaşmış yönetici kadroların değiştirileceğini toplantı ve sohbetlerinizde öğretmenlere ve kamuoyuna defalarca açıklamıştınız.

Açıklamalarınız içinde yapılacağı vaadedilen konulardan bir bölümünün çözümü, uzun vadeli ve ülkemizdeki demokratik gelişimin ulaşacağı boyutlara bağlıdır. Bununla beraber vaadedilenlerin bir kısmının gerçekleştirilmesi de bugünkü koşullar ve hükümet yapısı içinde mümkündür. Ancak öğretmen kitlesine umut veren bu vaadlerden yapılabilir nitelikte olanlarında çoğunluğuyla uygulamaya yansıdığını söylemekte güçlük çekiyoruz.

Bunları şöyle sıralayabiliriz :

a — İlkokul öğretmenlerinin 11. dereceden başlatılması sağlanamamıştır.

b — İlkokul öğretmenlerinin 4. dereceden 3. dereceye geçebilmelerinde ve böylece 1. dereceye yükselebilmelerinde sınav yükümlülüğü-

nün getirilmesi, hiçbir haklı gerekçeye dayan-  
dırılmaz.

c — Yan ödemelerin, iş güclüğü zamlarının getirilişinde tavan ve taban arasındaki uçurum çalışanların büyük kesimini ve bu kesim içerisindeki öğretmenleri tatmin etmekten çok uzaktır. Bu uygulamada çalışanlar arasında yaratılan 13 misli fark da hiçbir gerekçe ile açıklanamaz ve bu durum, çalışanlar arasında sürtüşme yaratacak niteliktedir.

ç — Yurt sorunlarına sahip çıkmayan öğretmen, sizin de söylediğiniz gibi bizim gözü-  
müzde de görev yapmayan öğretmendir. Yurt sorunlarının çözümünü kendisine sorun edinmiş öğretmenlerimiz mutlaka belli bir güven-  
ceye kavuşturulmalıdır. Bu nitelikteki öğretmenler hâlâ baskı altında tutulmakta, yerlerinden edilmektedir. Geçmişte yerlerinden alınanlar da tekrar eski görev yerlerine veril-  
mekte ve branşlarında çalıştırılmamaktadırlar. Oysa bu arkadaşlarımız için uygulanacak olan, çalışmalarını için daha iyi olanaklar sağlamak olmalıdır.

d — Bilindiği gibi TÖB-DER ilerici, devrimci öğretmenlerin demokratik meslek örgütüdür ve hiçbir zaman siyasal iktidarların kadrosunu kuracak bir örgüt değildir. Siyasi iktidarlar kendi kadrolarını kendileri kurarlar ve kadro kurmada örgütlerden yararlanırlar.

Geçmiş faşist yönetimlerce oluşturulan Millî Eğitim kadroları ile Türkiye öğretmenlerinin büyük çoğunluğu uyumsuzluk içindedir. Bu uyumsuzluk, yönetici kadroların öğretmenlerimiz üzerindeki faşizan baskılarından ve çağdaş olmayan eğitim anlayışlarından ileri gelmektedir. Bakanlığınız da bugüne dek kendi eğitim görüşlerini plânlayacak ve uygulayacak bir kadrolaşmaya yönelmemiştir. Oysa, siyasal iktidarınızın eğitim görüşünü uygulayacak ve geliştirecek, tabandaki öğretmenlerle uyum sağlayacak kadrolar Millî Eğitim bünyesinde vardır. Ne varki Bakanlığınızın kadrolaşma konusundaki tavrı, demokratik gelişimde önemli görevler üstlenmiş olan öğretmen kitlesini umutsuzluğa ve giderek güvensizliğe itmektedir.

e — İlkokul öğretmenlerinin yüksek tahsil yapmalarının sağlanmasını, formasyonu bugünküne göre yüksek, ilkökul öğretmeni yetiştirilmesi şeklinde anlıyoruz. Döneminizde



uygulanmasına geçilen altı yıl süre ile üçer aylık yaz okullarını bu anlayıştan uzak görüyor, ortaokullardaki öğretmen açığını kapatma amacını da gerçekleştirecek nitelikte görmüyoruz. Ayrıca yaz okullarının program ve yönetmeliğinin bugüne dek düzenlenmemesi de bu okullara katılan öğretmenlerimiz arasında huzursuzluk yaratmaktadır.

Geçmiş siyasal iktidarların çağ dışı eğitim anlayışı ile çatışan ve bu nedenle, soruşturma geçiren ve geçirmeyen, ceza alan ve almayan öğretmenlere, yönetim kademelerinin hiçbirinde görev verilmemekte ve hattâ yurt dışı görevlendirmeler ve özel kurslara katılma hakları da kendilerinden esirgenmekte, başvurmaları işleme bile konmamaktadır.

Bunun için, devrimci ilerici öğretmenlerin görev almasını önleyen tüzük ve yönetmelik

değişiklikleri ivedilikle ele alınarak tüm engeller kaldırılmalıdır. Daha sonra da yasalar-daki bu tür aksaklıkların neler olduğu taran-malı ve düzeltilmesi gerçekleştirilmelidir.

Sayın Bakan,

Tüm bu olumsuzluklara karşın halkı uyan-dırma ve çocuklarını okutma görevini bugüne dek sürdüren ve sürdürecektir olan öğretmenle-rimizin sorunlarına eğilmek Bakanlığınızın en önemli görevlerinden biridir. Şu bir gerçektir ki kalıcı olmayan hiçbir önlem çözüm yolu de-gildir. Somut uygulamalar görmedikçe öğret-menlerimiz hiçbir yönetime güven duyamazlar. Çünkü geçmişte bunun acısını en çok onlar çek-miştir.

Saygılarımızla

**TÖB-DER**

**Merkez Yürütme Kurulu**

## HABERLER

### ANTALYA ŞUBEMİZ ÜYELERİ YAPI KOOPERATİFİ KURDU

Antalya Şubemiz üyeleri, ko-nutsuz üyelerine sağlık koşullarına uygun, ucuz birer konut sağlamak üzere «Sınırlı Sorumlu Antalya Tüm Öğretmenler Birleşme ve Da-yarışma Derneği Yapı Kooperati-fi» adı ile bir kooperatif kurmuş-lardır. Kooperatifin üçyüz ortağı olacaktır. Bu ortakların yetmişbeşi de Antalya şubemiz dışındaki şu-belerimiz üyelerinden olabilecektir. Kooperatifin başvurma adresi şöyledir:

S.S. Antalya TÖB-DER Yapı Kooperatifi, Karabayırlı İşhanı Kat: 4, No: 76 Antalya

### BEŞ KÖYLÜ PERTEK ŞUBEMİZE FAHRİ ÜYE OLDU

Pertek Çimenli köyü halkın-dan köy muhtarı Müslim Boz baş-ta olmak üzere Hüseyin Er, Meh-met Balkır, Yaşar Erdem, Amanet Temiz, Hıdır Yol ve Hakkı Güllüç Pertek Şubemize fahri üye kaydolmuşlardır. Köylerinin öğretmeni ile iyi ilişkiler içinde bulunan yurt-taşların bu davranışı Pertek Şube-mize güç kazandırmıştır.

### ARDAHAN ŞUBEMİZDE 72. KOĞUŞ TEMSİLİ

TÖB-DER Ardahan Şubemizin sağladığı olanaklarla Ardahan Li-sesi Öğrencileriyle Ardahan Yük-sek Öğrenim Gençliği, Orhan Ke-mal'in ünlü 72. Koğuş adlı piyesini sahneye koymuşlardır. 20.8.1974 gü-nü Yatılı Bölge Okulunda temsil edilen 72. Koğuş'u halk büyük bir ilgi ile izlemiş ve öğrencileri alkış-lamıştır.

### KİTAP YÜZÜNDEN SORUŞTURMA

Kozan Şubemiz Yönetim Ku-rulu üyesi ve 50. Yıl Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmeni M. Ümit Kutlu hakkında başarılı bir öğren-cisine Bekir Yıldız'ın «KARA VA-GON» adlı öykü kitabını armağan ettiği için Adana Millî Eğitim Mü-dürlüğü tarafından soruşturma a-çılmıştır.

Kozan'da yayınlanan faşizan bir gazetenin «KARA VAGON» un bir seks kitabı olduğunu iddia e-derek öğretmen aleyhinde yayında bulunması üzerine soruşturma a-

çılması için çaba harcıyan Kozan Kaymakamı şubemize karşı da ta-rafsız davranmamaktadır.

### İKİ ÜYEMİZ BERAET ETTİ

Besni Şubemiz üyelerinden Besni İlköğretmen Okulu Öğretme-ni Ali İhsan Yinanç ile Lise Öğret-menî Mehmet Yüce, yapılan yargı-lamaları sonunda Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi tarafından beraet ettirilmişlerdir. Bu iki üyemiz hakkında gerici kişiler ve gerici bir yayın organı «komünizm pro-pagandası yaptıkları» iddiasıyla ih-barda bulunmuşlardı.

# TÖB-DER

**TÜRKİYE  
ÖĞRETMENLERİNİN  
DEMOKRATİK MÜCADELE  
ORGÜTÜ  
TÖB-DER'in  
15 günlük yayın organıdır.  
yıllık aboneliği 20 tl.**

**gazi mustafa kemal bulv.14/1 ankara**

(Baştarafı Sayfa 1'de)

miştir. Ve en başta gelen özelliği ise bir meslek örgütü olmasıdır. Devrimciliği, sosyal adalet ve çağdaş uygarlığa duyulan özlemlerden, emperyalizme karşı oluşu, geri kalmışlığı sürdüren emperyalizmin ülkemizi hegemonyası altında tutmak istemesinden ve meslek örgütü olması ise, bütün demokrat ülkelerde görüldüğü gibi, özlük sorunlarıyla meslekî sorunların demokratik yöntemlerle çözümlenmesi zorluluğundan gelmektedir.

İşte, özlük ve meslekî sorunlarımızın çözümlenmesi ile yurt ve dünya olayları karşısındaki tutum ve tavrımızı bu ilkeler belirler. İçinde bulunduğumuz, karşı karşıya kaldığımız koşullar, istesek de, istemesek de, bizi böyle bir dünya görüşüne, sorunlarımızı çözmede de, bu görüşle uyumlu bir yöntemi benimsemeye götürmüştür.

Toplumumuzun devrimci sınıf ve tabakaları yanında yer alışımla, tam bağımsızlıkçı, emperyalizme düşman ve sömürünün karşısında bulunmamız bu nedenlerledir. Derneğimiz bu niteliklerini koruyabildiği sürece ayakta durur. Ve bu niteliklerini yaşamının ayrılmaz bölümü olarak kabul ettiği sürece var olur.

*Bütün bunları neden mi söylüyoruz?*

Son zamanlarda gerek kurulmuş ve gerekse kurulmakta olan partilerin ilk girişimlerini derneğimizde başlatmak istemelerinden ötürü söylüyoruz. İlerici partilerimiz bilmelidirler ki, yukarıda işaret ettiğimiz ilkelere rağmen, derneğimizin eylemi «Dernekler Yasası» ile sınırlıdır. Biz, ne bir siyasî parti olabiliriz ve ne de herhangi bir siyasî parti ile açık-kapalı organik bir bağ kurabiliriz... Bunların hiçbirisi olmaz. Mevcut yasaların dışına düşmüş olacağımızdan dolayı olmaz.

Siyasî partiler karşısındaki bu tutumumuz, elbetteki «Partiler Üstü» bir tavrı benimsemiş olduğumuz anlamına gelmez. Tam tersine, yine yukarıda da işaret ettimiz gibi, bizim yerimiz toplumumuzun devrimci sınıf ve tabakalarının ve onların örgütlerinin yanındır. Fakat, bizim siyasî yönde tercihlerimizi belirtmemiz, tavrımızı takınmamız ancak genel yasaların özellikle anayasamızın vatandaşlara tanıdığı hak ve yetkilerin sınırları içinde kalır. Biz, derneğimizi örgüt olarak siyasî tercihlerimiz doğrultusunda herhangi bir eyleme itemeyiz. Mevcut yasalarımız böyle bir girişime müsaade etmiyor. Aksi bir davranışın derneğimizin varlığını tehlikeye düşüreceğini bütün üyelerimiz bilmelidir. Belli bir sınıf veya tabakanın görüş, düşünce ve ideolojisini benimseyebilir, doğru görebiliriz. Bu doğrultuda tercihlerimiz de olabilir. Fakat biz, bu tercih hakkını kullanma yetkimizi, kişi olarak siyasî mücadele alanında kullanabiliriz. Dernek faaliyeti içinde kullanamayız. Bizim dernek olarak eylemimizi tüzüğümüzün maddeleri belirler. Birlik ve beraberliğimizi korumamız, dernek olarak ayakta kalabilmemiz, siyasî tercih hakkımızı kullanmaktaki yol ve yöntemimize bağlıdır.

Çok kısa olarak yaptığımız bu açıklamaların ışığı altında, siyasî partilerimize bizim dernek çalışmalarımıza karışmamalarını; kongrelerimizde ve benzer çalışma alanlarımızda müdahaleci girişimlere arzu duymamalarını; böylesine çabaların bizleri zor durumlarda bırakacağını ve bu durumların kendilerine de kazanç getirmeyeceğini bilmelerini isteriz.

TÖB—DER'in sendikal bir kuruluş olmadığını, hem sözü edilen partilerimize ve hem de heyecanlı üyelerimize hatırlatmakta fayda umduk.

### T Ö B — D E R

Sahibi : Ali Bozkurt  
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal  
Adres : G. Mustafa Kemal  
Bulvarı 14/1 - 12  
ANKARA  
Tel : 25 14 52 - 17 49 27  
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.  
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.  
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1974

Sayın : .....

.....

.....

.....